

Kouvolan talousalueen

ELINVOIMAN KASVU –OHJELMA 2020-2023

Valinnat ja suunta elinvoiman kasvuun Kouvolassa (16.9.2019)

2017 / USKALTAVA

2023 / ROHKEA

2030 / INNOSTAVA

Kouvola kasvuun

TIIVISTELMÄ

Kouvolan kaupunkistrategiaa ”Kouvola kasvuun 2030” toteutetaan kahden kasvuhjelman avulla: Elinvoiman kasvu ja Hyvinvoinnin kasvu. Elinvoimaisuus on kunnan perustekijänä. Sote-ratkaisun myötä elinvoiman kehittäminen kuuluu kaupungin ydintehtäviin. Samaan aikaan valtiovallan keinot ja resurssit aluekehityksen ohjaamiseen ovat vähentyneet. Kaupungit ovat jatkossa entistä enemmän oman onnensa seppiä. Työpaikat ja aluetalous ovat tärkeä elinvoiman lähde. Elinvoiman kehittämiseksi tarvitaan osaamista tukevia rakenteita, kuten sujuvat ja tarpeen mukaiset koulutuspolut ja korkeakouluysteistyö. Korkeakoulutuksen merkitys on tunnustettu oleelliseksi tekijäksi talousalueen kehittämisessä. Lisäksi tarvitaan vetovoimaisia palveluita, omaleimainen asuminen ja vapaa-aika, sekä tehokas elinkeinopolitiikka eli yrittämisen helppous ja kehittymismahdollisuudet, sekä toimivat liikennejärjestelyt. Kaupungin käyntikortiksi on tunnustettu elävä ja vilkas kaupunkikeskusta, joka luo mielikuvat Kouvolaan. Ennen kaikkea tarvitaan uudistumishalua ja –kykyä ja uudella tasolla yhteistyötä ja verkostojohtamista.

Uudistumishalu näkyy yhteisessä visiossa: Kouvola on kasvualusta - mahdollisuus uusille avauksille ja kasvuille. Kasvetaan hyvään suuntaan uskaltavasti, rohkeasti ja innostavasti. Kaupungissa on elinvoimaa, kun yritykset, oppilaitokset ja järjestöt sekä ihmiset itse sen tekevät. Kansalaisten aktiivisuus on elinvoiman tärkein voimavara. *Kasvualusta* tarkoittaa, että kaupunkikonserni investoi tiettyihin perusrakenteisiin, jonka yhteyteen ihmiset, järjestöt ja yritykset tai osuuskunnat tuottavat uusia palveluja. Esimerkkinä kasvualustoista voidaan mainita kansainvälisestäkin jo liikenteen ydinverkkoon kuuluva Kouvolaan rautatie- ja maantietermiinalin kehittäminen, sekä Kimolan kanavan rakentaminen. Kolmantena kasvualustana voidaan pitää aluetoimikuntien käynnistämistä, jotta ihmiset ja aluetoimijat saadaan aktiiviksi toimijoiksi yhteiseksi hyväksi. Näiden ympärille etsitään yhteisiä tavoitteita tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, yhteistä rahoitusta ja oppilaitosten kautta nuoria innovaattoreita. Luovan talouden alojen yhdistäminen kestävästi muiden alojen palveluihin ja tuotteisiin nähdään Kouvolaan uudenlaisena mahdollisuutena osaamis- ja liiketoimintakeskittymäksi. Kaupunkikonsernin rooli osallisuuden ja yhteisöjen rakentamisessa, verkostoja koostavana ja ristipölyttävänä voimana voi olla merkittävä elinvoiman eri osa-alueilla.

Strategiayksikkö käynnisti konsernin sisäisen verkoston kanssa elinvoimatekojen tunnistamisen vuonna 2018. Tammikuusta 2019 alkaen verkostoa on laajennettu toimialojen, yhtiöiden ja päättäjien lisäksi yrityksiin, oppilaitoksiin, järjestöihin, kuntalaisiin ja muihin julkishallinnon sidosryhmiin. Valtuusto otti kantaa tunnistettuihin elinvoimatekoihin valtuustoseminaarissa 1.4.2019. Tämän nojalla kiteytyi suunta ja valinnat elinvoiman kehittämiselle. Elinvoimavalinnat julkaistiin kaupungin internetissä. Valintoja on sen jälkeen arvioitu valtuustoryhmittäin loppukevään aikana. Lisäksi on koottu valinnoittain em. sidosryhmistä asiantuntijat, joiden kanssa strategiayksikkö on käynyt kehittämistoimenpiteiden arviointi- ja täydentämiskeskustelua. Tarvitaan kuitenkin lisää kohdennettua skenaariotyötä verkoston kesken kunkin valinnan osalta. Näin voidaan arvioida kehittämiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia, sekä laatia yhteisiä toimenpidesuunnitelmia vaikutusarvioineen.

Asiakirjan käsittelyvaiheet

Asiakirjaversio	Toimielin / ryhmä /muu	Toimenpiteet
Luonnospohja ja alustava sisältö		Tiedoksi ja kommenteille.
21.2.2019	Elinvoiman kasvu –ohjelman ohjausryhmä.	Tiedoksi ja kommenteille.
11.3.2019	Vihreäliikkuva Kouvola –toimenpiteen työpaja	Oheismateriaalina.
12.3.2019	Tulevaisuusjaosto.	Tiedoksi ja kommenteille.
20.3.2019	Elinvoiman kasvu –ohjelman ohjausryhmä (toimenpideoSION tarkastelua)	Tiedoksi ja kommenteille.
18.3.2019	Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	Oheismateriaalina.
27.3.2019	Konsernin laaja asiantuntijatyöpaja	Tiedoksi ja kommenteille.
1.4.2019	Valtuustoseminaarin pohja-aineisto	Tiedoksi ja kommenteille.
2.4.2019	Yrittäjien aamukahvitilaisuus	Tiedoksi ja kommenteille yrittäjäjärjestöille
11.4. ja 25.4.	Yhteensovittamispalaverit Kinnon toimialajohdon kanssa	Tiedoksi ja kommenteille
3.5.2019	Ohjelman sisällölliset valinnat internet-sivulla	Tiedoksi ja kommenteille osallistujille ja sidosryhmille
14.5.2019	Strategiaohjausryhmässä valtuustoryhmien sanalliset lausunnot sisältövalinnoista	Kuulemisen ja näitä täydentävien kirjallisten lausuntojen mukaan täydennetään
29.4.2019	Logistiikka–asiantuntijoiden työpaja -kehittymisnäkökulmat ja yhteiset toimenpiteet	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
7.5.2019	Saavutettavuus –asiantuntijoiden työpaja – valinnan kehittymisnäkökulmat ja yhteiset toimenpiteet	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
6.5.2019	Koulutus – asiantuntijoiden työpaja - – valinnan kehittymisnäkökulmat ja yhteiset toimenpiteet	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
2.5.2019	Keskustan kehittämisasiantuntijoiden työpaja – valinnan kehittymisnäkökulmat ja yhteiset toimenpiteet	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
3.5.2019	Matkailu - kehittämisasiantuntijoiden työpaja – valinnan kehittymisnäkökulmat ja yhteiset toimenpiteet	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
14.5.2019	Asuminen - ja vapaa-aika –asiantuntijoiden työpaja - kehittymisnäkökulmat ja yhteiset toimenpiteet	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
15.5.2019	Verkostotyön ja rahoituksen –työpaja	Dokumentoitu keskustelu verkoston toimenpiteistä
Kasvuohjelma –asiakirja 27.5. ja 28.5. 2019	Asiantuntijapalautteet	Palautteiden mukaiset korjaukset
3.6.2019	Valmisteleva strategiaryhmä (jory +)	Kasvuohjelmien käsittely, palautteen mukaiset korjaukset
4.6.-19.6.2019	Valmistelijat, asiantuntijat ja johto	Kommentointikierros, palautteiden mukaiset korjaukset
18.6.2019	Strategiaryhmä (kh+)	Tiedoksi ja saatekeskustelu, palautteen mukaiset korjaukset
26.6.-22.8.2019	Sidosryhmäverkosto, julkaisu internetissä	Virallinen lausuntopyyntökierros, sen mukaiset korjaukset
15.8.2019	Valmisteleva strategiaryhmä (jory +)	Saatekeskustelu joryseminaarissa
27.8.2019	Elinvoiman kasvun ohjausryhmä	Lausuntojen käsittely ja muutokset
29.8.2019	Tulevaisuusjaosto	Tilannekatsaus lausunnoista
2.9.2019	Strategiaryhmä (kh+)	Tiedoksi
16.9.2019	Strategiaryhmä (kh+)	Esitys valtuustolle
23.9.2019	Kaupunginvaltuusto	Kasvuohjelmien käsittely ja päätös

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
1 JOHDANTO.....	5
2 ELINVOIMATAVOITTEET JA NYKYTILA	8
2.1 Elinvoimatavoitteet kaupunkistrategiassa	8
2.2 Kouvolan elinvoiman nykytila ja tavoitteet	9
3 ELINVOIMA TEHDÄÄN YHDESSÄ	12
3.1 Kehittämisen uudet tuulet ja kipinät	12
3.2 Elinvoiman kasvu –ohjelman laadinta ja toteutus.....	12
4 ELINVOIMAN KEHITYSPERUSTA.....	15
4.1 Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika – veto- ja pitovoimaa	15
4.1.1 Elämän laatu ja viihtyvyys	15
4.1.2 Ihmiset toimijoiksi – kansalaisaktivismia vapaa-ajalle	16
4.2 Verkostotyö ja –rahoitus – tulevaisuus tehdään yhdessä	18
4.2.1 Elinkeinopolitiikka	18
4.2.2 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus sekä investointirahoitus.....	20
5 ELINVOIMAN KANTORAKETIT	22
5.1 Logistinen keskus – Suomen suurin tavararatapiha	22
5.2 Saavutettavuus – itärata ja joukkoliikenne toimivana kokonaisuutena	25
5.3 Osaaminen ja innovaatio - koulutus- ja innovaatiotoiminta.....	26
5.4 Elävä keskusta – asemanseutu - koko kaupungin olohuone.....	27
5.5 Luova hyvinvointi – lähiruokaa, hyvää oloa ja elämyksiä.....	29
6 RAJAPINNAT HYVINVOINNIN KASVUUN.....	32
7 OHJAUS, SEURANTA JA YLLÄPITO.....	33
8 LÄHTEET	35
LIITE 1 ERI SEKTORIEN TEHTÄVÄT ELINVOIMAN EDISTÄMISESSÄ.....	36
LIITE 2 VALMISTELUVAIHEITA.....	37
LIITE 3 ELINVOIMA & YHTEISTYÖ SEMINAARIIN ILMOITTAUTUNEIDEN ORGANISAATIOT	38
LIITE 4 ELINVOIMAN TUNNUSLUVUT.....	39
LIITE 5 ALUSTAVA KATSAUS KOUVOLAN ALUEEN KEHITTÄMIS- JA INVESTOINTIRAOITUKSEN KANAVIIN	40
LIITE 6 STRATEGIAOHJAUSMALLI	41

1 Johdanto

Elinvoima viittaa paikkakunnan kykyyn menestyä tulevaisuudessa. Elinvoima syntyy useista asioista, jotka yhdessä muodostavat houkuttelevan ja vetovoimaisen kaupungin (Pyykkölä & Vuorensola 2018).

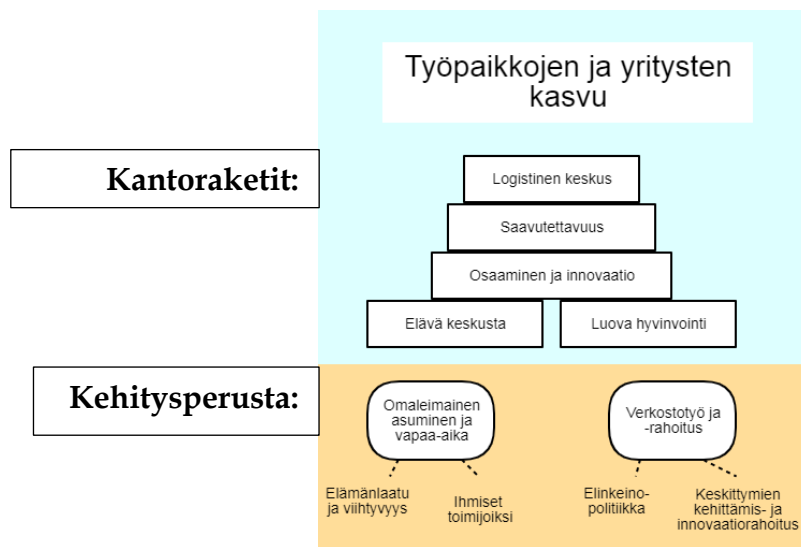
Elinvoima Kouvolassa edellyttää seuraavia asioita:

- Vireä ja mittava koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminta (TKI)
- Vireä yritystoiminta, keskittymät ja elinkeinopoliittiset kasvualustat
- Sujuva liikenne, liikkuminen ja saavutettavuus
- Vetovoimainen ja tarvetta vastaava asuminen
- Identiteetin ja yhteisön jatkuva rakentuminen (imago, maine, brändi)
- Työllisyyden lisääminen
- Edellisiä palvelevan
 - maankäytön linjaukset ja periaatteet
 - palvelutarjonnan ja palvelurakenteen periaatteet
 - verkostotyön ja –johtamisen

Alueelliset työmarkkinat laajenevat ja kaupungit muodostavat laajempia työssäkäyntivöyhykkeitä. Kouvola rajoittuu neljään maakuntaan: Uusimaa, Päijät-Häme, Etelä-Savo ja Etelä-Karjala. Alueiden yhteistyöllä on merkitystä painoarvon ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Elinvoimassa tärkeitä asioita ovat koulutus ja yhteistyö, vireä yritystoiminta, positiivinen asenne, yhteisöllisyys ja kansalaisaktivismi sekä elämykset ja alueen viihtyisyys. Näitä tukevat kaavoitus ja elämisen rakenteet, sekä liikenne ja saavutettavuus. Kouvola tarvitsee näihin liittyviä kokeiluja ja tekoja, jotka kumpuavat yrityksistä, oppilaitoksista, yhteisöistä ja kaupunkilaisista. Tulevaisuuden elinvoimaa ei tehdä kaupunkikonsernissa. Elinvoima edellyttää useilta sektoreilta samansuuntaisia toimenpiteitä ja kunnalta uudenlaista johtamista (Liite 1). Kehittämisestä tulee tehdä Kouvolassa jokamiehen oikeus; kehittäjä voi Kouvolassa olla asukas, yhteisö, yrittäjä, järjestö, julkinen viranomainen tai täällä kävijä. Elinvoimakäänteeseen yksi tekijä on myönteinen ilmapiiri, joka vahvistuu vähitellen pienten onnistuneiden askelten ja tekojen kautta. Kaikkien olisi päästävä kokemaan onnistumisia, joita tulee myös nostaa esiin. Hyvien lähtökohtien hyödyntäminen edellyttää kaupungilta ja yhteisöltä uskoa tulevaisuuteen ja tekemisen meininkiä.

Kouvola on ollut moninkertaisen rakennemuutoksen kourissa jo pari vuosikymmentä. Samanaikaisesti on ollut käynnissä niin maaseudun, teollisuuden, palveluiden, hallinnon kuin osaamisenkin rakennemuutokset. Teollisuuden iskut ovat olleet jyrkimmät, muut loivempia, mutta näivettäviä. Globaali kaupungistumiskehitys vaikuttaa myös Kouvolaan. Kouvolassa tarvitaan historiallinen elinvoimakäännöksen työpaikka- ja väestökadon pysäyttämiseksi, sekä ikärakenteen tervehdyttämiseksi ja kasvukierteen käynnistämiseksi. Muutos ei tapahdu hetkessä, mutta jo 2020-luvulla Kouvolan kasvu on mahdollista. Elinvoimakäänteeseen aikaansaaaminen vaatii talousalueen yhteisöltä oikea-aikaista ja samalla pitkäjänteistä päätöksentekoa sekä välittömiä tekoja. Yhteisen työn tuloksena viisi keskeistä osa-

aluetta on tunnistettu ja nimetty viideksi *kantoraketiksi*¹, jotka nostavat työpaikat ja elinvoiman kasvuun (Kuva 1):

KUVA 1. Kantoraketit nostavat yritykset ja työpaikat kasvuun kehityspenustalta. Innovaatiotoiminta hyödyntää alueen vahvuuksia, kuten biotalouden tutkimusta ja luovien alojen koulutusta.

Liiketoimintaa, yrityksiä ja työpaikkoja lisäävät elinvoimateot on jaoteltu viiteen keskeiseen kantorakettiin: **1) Logistinen keskus** –Suomen suurin tavararata-piha, **2) Saavutettavuus** – itärata ja joukkoliikenne toimivana kokonaisuutena, **3) Osaaminen ja innovaatio** –koulutus- ja innovaatiotoiminta erityisaloilla, **4) Elävä keskusta**– asemanseutu on koko kaupungin käyntikortti, **5) Luova hyvinvointi** – lähiruokaa, hyvää oloa ja elämyksiä. Kantoraketit saavat polttoaineensa verkoston yhteisistä ja kunkin toimijan toteuttamista elinvoimateoista. Kantoraketeissa toimialakeskittymiä ovat logistinen keskus ja luova hyvinvointi. Logistinen keskus tarkoittaa mahdollisuutta sijoittaa logistiikka-alan toimijoita ja siihen tukeutuvaa tuotannollista toimintaa alueelle. Luova hyvinvointi useita toimialoja, esimerkiksi luovan talous, luonto- ja matkailualat, hyvinvointituotanto sekä bio- ja kiertotalous.

Kantoraketit lähtevät liikkeelle laukaisualustalta, elinvoiman kehityspenustalta. *Kehityspenusta* on kaupunkiyhteisön perusrakenteen ja olosuhteiden vakaus ja toimivuus. Tämä syntyy omaleimaisesta asumisesta ja vapaa-ajasta, elinvoiman kasvuverkoston yhteistyökyyvystä, sekä yhteistyöstä hyvinvoinnin kasvua edistävien toimijoiden kanssa. Kantoraketit ja kehityspenusta edellyttävät verkostoitumista vakaan perustan ja kasvun luomiseksi. Kouvola tukena näissä tavoitteissa on maaseutualueet ja -tuotanto.

Kaupunkikonsernilla on tavoitteiden toteuttamisessa vahva rooli. Kaupunkikonsernin toimijoiden asenne yrittäjiä kohtaan ratkaisee paljon esimerkiksi tonttia ja yritysneuvontaa haettaessa. Yritysten tarpeiden ketterä toteuttaminen ja yritysten kuunteleminen ovat avainasemassa. Jos yrityksen toiminta on mahdollista haja-

¹ Elinvoimaraaportissa 2017 tunnistettiin elinvoimakäänteen tekijöiksi kantoraketit ja kehityspenusta, jotka on päivitetty valmistelutyössä.

asutusalueella, osaavia työntekijöitä voivat houkuttaa Kouvolassa tarjottavat suu-remmat tontit ja rauhallisempi asumis- ja toimintaympäristö. Hyvinvoinnin kasvua toteuttavien toimijoiden kanssa osallistetaan asukkaita. Vaikuttamisen kokeminen on tässä tärkeää. Asukkaat ja yritykset haluavat osallistua esimerkiksi kaupunkisuunnitteluun ja palveluverkkojen suunnitteluun.

Elinvoiman kasvu –ohjelma vastaa kysymykseen, miten luodaan lisää yrityksiä, yrityksille kasvua ja lisää työpaikkoja Kouvolan talousalueelle. Julkishallinto voi itse luoda lisää työpaikkoja vain julkishallintoon, mikä ei kansantaloudellisesti ole toivottavaa. Työpaikkojen kehittymistä yksityissektorille voidaan tuottaa verkostotyöllä. Ollaanko kunnissa kypsiä kehittymään perinteellisestä kunnanjohtamisesta verkostajohtamisen suuntaan? Voidaanko verkoston kanssa tunnistaa yhteinen kohdealue ja vastuut ja pistää toimeksi? Jotta kantoraketit nousevat laukaisualustalta, on verkostotyössä ja lähdeaineiston nojalla tunnistettu kantoraketeille noin 200 toimenpide-ehdotusta. Nämä esitellään luonnosvaiheisena erillisessä toimenpideosiossa (kuvitettu käsitekarttina, eli *mind map* -kaaviona). Käsitekartassa on avattu mahdollisia toimenpiteitä katsomatta siihen, kuka mahdollisesti tekee kyseiset teot. Toteuttaminen vaatii useiden osapuolien sitoutumista, ja etenemisaskelet valitaan yhdessä. Riskien välttämiseksi on hyvä luoda katse tulevaisuuteen esimerkiksi kohdennetun skenaariotyön kautta.

Ohjelman linjaukset ja toteutus on kirjoitettu erillisinä asiakirjoina. Ohjelmaa täydentää jatkossa tiiviimmin ylläpidettävät aihekohtaiset kehittämissuunnitelmat ja toimenpidesuunnitelmat. Toimenpiteiden toteutumista seurataan. Kehittämissuunnitelmilla voi olla strategia- ja ohjelmatason mittareita tarkempia mittareita, jotka suoraan tai välillisesti vaikuttavat ohjelma-asiakirjassa esitettyihin ylätason mittareihin. Nämä ylätason mittarit esitetään luvussa kaksi. Luvussa 2. esitellään myös kasvu-ohjelman yhteys kaupunkistrategiaan. Elinvoiman mittareille eli indikaattoreille esitetään nykytila- ja tavoitearvot. Kasvu-ohjelman valmisteluprosessia kuvataan lyhyesti luvussa 3. Elinvoiman kasvu -ohjelman elinvoimavaliinnat (kantoraketit, Luku 4) osoittavat elinvoimakehityksen ja yhteisten panostusten suuntaa. Kehityspästä (luku 5) esittelee pitkäjänteisen aluekehityksen perustoimintoihin liittyviä mahdollisuuksia. Luvussa 6 kuvataan, miten elinvoiman kehityspästä kehittäminen toteutetaan ja seurataan.

TIIVISTELMÄ

Rakenteilla oleva logistinen keskus sekä luonto- ja hyvinvointipalvelujen monilaiset kehittämismahdollisuudet ovat Kouvolan kasvualustoja. Näiden taustalla olevat toimialat ovat mm. bio- ja kiertotalous, luovat alat, matkailu, lähiruoka ja maataloustuotanto. Elävä ja vilkas keskusta asemanseudun lähistöllä on koko Kouvola-yhteisön yhteinen olohuone ja houkuttelee muitakin kuin asukkaita. Kaupungin elinvoiman kasvu tarvitsee lisäksi vahvaa osaamisen ja innovatiivisuuden kehittämistä, sijainnin ja liikkumisen etujen hyödyntämistä, verkostomaisen yhteistyön ja rahoitusmahdollisuuksien käytön tehostamista sekä omaileimaisen asumisen ja vapaa-ajan tunnettuuden kehittämistä ja markkinointia. Statuksen kasvu seuraa näitä.

2 ELINVOIMATAVOITTEET JA NYKYTILA

2.1 Elinvoimatavoitteet kaupunkistrategiassa

Kaupunkistrategian visiossa 2030 Kouvola on asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten yhteinen kasvualusta. Tulevaisuus edellyttää uudenlaisia lähestymistapoja. Kaupunkikonserni voi olla esimerkiksi mukana verkostotoiminnassa, jossa synnytetään uusia liikeideoita ja kumppanuuksia. Kaupunkistrategian kasvukärjiksi on valittu lasten kasvu, nuorten kasvu ja yritysten kasvu. Yhteiset panostukset kohdistetaan erityisesti kasvukärkeen. Elinvoiman kasvu -ohjelma toteuttaa kaupunkistrategian elinvoimatavoitteita (Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Elinvoimatavoitteet strategiassa strategiapäämäärien ja kasvukärkien mukaan.

Strategiapää-määrä:	Elinvoiman kasvu	Statuksen kasvu	Sisäisen toiminnan kehittäminen
Kasvukärki: Lasten kasvu	Innostava lapsiperhe-arki Aktiivinen tapahtuma-arki	Lasten liikunta-kaupunki	
Kasvukärki: Nuorten kasvu	Tulevaisuuden taidot Törmäyttävä korkeakoulu Opiskelijakampus	Nuorten urheilu-kaupunki	
Kasvukärki: Yritysten kasvu	Innostava yritysinfra Kaupunki palvelu-alue- tana Uusia kasvualustoja yri- tyksille	Logistinen kes- kus Liikuttavin kau- punki Ammattitaitoinen työvoima	Palvelu- asenne Yritys päi- vässä Verot alle keskiarvon
Aluekehitys	Verkostokaupunki Kylä pitkin kaupunkia Omaleimaiset alueet Viennin tuki Pienyrittäjyyden kannus- taminen	Kansalaiskunta Asukkaat voima- varana Kouvola kartalle	Uusiokäyt- töiset moni- palvelutilat 24/7
Elinvoiman johtaminen yhteistyössä ja verkostossa	Bio- ja kiertotalous Ketterästi luontoon Asenteellinen työvoima	Siemennetään uusia avauksia Rohkeita kokei- luja	

Strategiaohjaus uudistuksen jälkeen strategiaa toteutetaan kahden kasvuohjelman kautta: Elinvoiman kasvu ja Hyvinvoinnin kasvu. Kasvuohjelmissa korostuu verkostojen merkitys. Pitkäjänteisimpiin kaupunkikonsernin kärkihankkeisiin ja kehittämistavoitteisiin on pystyttävä taloustilanteesta riippumatta osoittamaan tai järjestämään vaikuttavat panostukset verkostossa annettujen sitoutumusten mukaisesti. Ketteriin ja nopeisiin kokeiluihin resursoidaan, esimerkiksi kuntalaisten osallistavia *'toimintatonneja'*.

2.2 Kouvolan elinvoiman nykytila ja tavoitteet

Kouvolan elinvoiman nykytilaa on analysoitu aiempaan kehitykseen ja kaupungin seitsemään verrokkikaupunkiin² nähden. Verrokkikaupungit on valittu väestöpohjan, sijainnin ja aluetalouden kehittymisen perusteella. Väestöpohjassa vertailua on tehty suhteessa väestömäärään, väestökehitykseen/nettomuuttoon tai väestörakenteeseen. Sijaintia on verrattu etäisyyteen Helsingistä, Kouvolan läheisyyteen, sekä sijoittumiseen Suomessa itä/länsi-akselilla. Aluetalouden kehittämisessä on tarkasteltu kuntatalouden kehitystä, elinkeinorakennetta sekä rakenne muutoksia. Keskeiset alueellisen kilpailukyvyyn tunnusluvut ovat alla. Ohjelmakauden lähtö- ja tavoitearvot on asetettu kaupunkistrategian mukaisesti. Strategiaassa asetettuja elinvoimamittareita on tarkennettu ohjelmassa³. Valituista tunnusluvuista esitetään tässä johtopäätökset ja tavoitteet ohjelmakaudelle.

TAULUKKO 2. Elinvoimaindikaattorien tila ja tavoitteet ohjelmakaudelle.⁴

Tunnusluku	Lähtöarvo	Arvovuosi	Tietolähde	Strategia-tavoite 2023	Strategia-tavoite 2030
Työllisyysaste %	66,9	2017	Tilastokeskus	68	70
Työpaikat	30 940	2016	Tilastokeskus	38 400	45 700
Taloudellinen huoltosuhde	1,614	2017	Tilastokeskus	1,32	1,07
Yrityskanta	51.3/1000as	2016	Tilastokeskus	63.8/1000 as.	73.3/1000 as.
Yritysten määrä	4 379	2016	Tilastokeskus	5 550	6 600
Kouvolan seudun arvonlisäys	2,7 mrd € 32 000 €/as	2017	Tilastokeskus	2,9 mrd € 33 000 €/as	3,1 mrd € 34 000 €/as
TKI-menot	12,3 M€ 135 €/as	2017	Tilastokeskus	13,1 M€ 150 €/as	18 M€ 200 €/as
Väestömäärä	83 177	2018 ⁵	Tilastokeskus	87 000	90 000
Valmistuneet asunnot	75	2017	Tilastokeskus	150	250
Vieraskielisten osuus*	3 570 (4,2%)	2017	Tilastokeskus	4437	5400

² Hämeenlinna, Mikkeli, Pori, Lahti, Lappeenranta, Kotka, Joensuu

³ Strategia-indikaattorit ja tarkennetut elinvoiman tunnusluvut on eritelty liitteessä 4.

⁴ Lähteet: Kaupunkistrategian antamat tavoitteet vuodelle 2023, Kaupungin tilastoseuranta, Kaupunkitutkija Timo Aron tilastoanalyysi Kouvolan alueellisesta kilpailukyvystä 2019/1.

⁵ Ennakkotieto 2019 väkimäärästä 82 966 (30.4.2019).

<i>Ulkomaalaiset</i>	2,9%	2017	Tilastokeskus	4%	5%
Korkea-as- teen suoritta- neet %	25,1	2017	Sotkanet	26	29

Työllisyysaste on tavoitteena nostaa ohjelmakaudella nykyisestä 66,9 prosentista 68 prosenttiin. Kouvolan työllisyysaste sijoittuu verrokkikaupunkien keskitasolle, mutta jää alle koko maan 72 % tavoitteesta. Kouvolaassa työllisyysaste on kehittynyt myönteisesti 2015 jälkeen. Tämä oli koko maan suunta, ja johtui paitsi hallitustoimista, myös yleisestä suhdannekehityksestä.

Työpaikkojen määrä on kehittynyt negatiivisesti 2008-2016 (-5 100 työpaikkaa). Avoimella sektorilla väheni 3 900 työpaikkaa teollisuuden rakennemuutoksen vuoksi. Julkishallinnon työpaikkoja väheni noin 1 200. Kokonaisuudessaan työpaikat vähenivät 36 062 työpaikasta 30 940 työpaikkaan. Tavoitteena kaupunki-strategiassa on nostaa v. 2023 mennessä työpaikkoja nykyisestä noin 31 tuhannesta noin 38 tuhanteen ja v. 2030 mennessä yli 45 tuhanteen. Työpaikkakehitys suhteessa väestömäärään on arvioitu yläkanttiin. Tähän ohjelmaan on otettu realistisempi arvio varovaisella kasvulla 5000 työpaikkaa. Tämä tarkoittaa silti, että alueelle on toden teolla haettava aktiivisesti lisää yrityksiä ja niiden tuotanto-toimintaa. Avoimelle sektorille voi syntyä lisää työpaikkoja alkavien yritysten, olemassa olevien kasvuhaluisten yritysten sekä Invest In-toiminnan kautta. Uusia työpaikkoja voidaan saada myös jo olemassa oleviin yrityksiin. Olemassa olevia yrityksiä tulee tukea samalla kun tarjotaan sijoittumismahdollisuuksia uusille. Olemassa olevat yritykset ovat Kouvolan parhaita mainostajia.

Taloudellinen huoltosuhde on tällä hetkellä 1,614⁶. Kouvolan kokema raju rakennemuutos heijastuu taloudelliseen huoltosuhteeseen, joka on verrokkeihin sekä koko maan tasoon verrattuna heikko. Taloudellisen huoltosuhteen vaihteluun voivat vaikuttaa esimerkiksi eläkeläisten määrän kasvu ja työllisyystilanne. Huoltosuhteessa on esiintynyt suurta vaihtelua viimeisten vuosikymmenien aikana sen ollessa korkeimmillaan laman aikana v. 1993 (172). Huoltosuhde on kuitenkin kohentunut vuodesta 2015 alkaen. Tavoite on nostaa työllisyyttä ohjelmakaudella riittävästi, jotta huoltosuhde laskee lähes yhteen (1,07).

Yrityskanta on (51.3/1000 as). Asukasmäärään nähden yrityskanta on melko alhainen. Tilanne on samanlainen monissa teollisuusperustaisissa kaupungeissa. Kouvolan yrityskanta on koko maan tasoa heikempi ja verrokkikaupunkien keskitason alapuolella. Yrityskanta kasvoi 2008-2013 aikana, jonka jälkeen kasvu on pysähtynyt. Esimerkiksi yrityksiä oli 4 379 v. 2016, ja 2018/Q1 4394. Tavoite ohjelmakaudella on nostaa yritysten määrä yli 5 500:n (63.8/1000 as v. 2023).

Kouvolan seudun arvonlisäys⁷ (2.7 mrd €, 32 000€/as, v. 2017). Kouvolan alueellinen arvonlisäys oli heikoin verrokkikaupungeista asukasta kohden laskettaessa vuonna 2017. Alueellinen arvonlisäys saavutti vasta v. 2015 finanssikriisiä

⁶ Työvoiman ulkopuolella olevien ja työttömien yhteismäärä yhtä työllistä kohden.

⁷ Arvonlisäys (brutto) on tuotantoon osallistuvan yksikön synnyttämä arvoa. Se lasketaan vähentämällä yksikön tuotoksesta tuotannossa käytetyt välituotteet (tavarat ja palvelut).

edeltäneen tason, kun taas muut verrokkikaupungit tavoittivat edeltävän tason 2010-2011 aikana. Tavoite ohjelmakaudella on nostaa alueellista arvonlisäystä noin tuhannella eurolla /asukas (2,9 mrd €, 33 000€/as, v. 2023).

TKI –menot (135€/as., yht. 12.3 M€ v. 2017). Tutkimus ja kehittämismenot ovat olleet sekä määrällisesti että asukasmäärään suhteutettuna erittäin matalat koko maan keskiarvoon ja verrokkeihin nähden. Tavoite ohjelmakaudella on nostaa TKI-menoja noin 15 €/as (150€/as., yht. 13.1 M€ v. 2019).

Väestömäärä (83 177 v. 2018). Väestökehitys on ollut erittäin negatiivista vuosien 2008-2018 aikana luonnollisen väestöpoistuman ja muuttotappioiden vuoksi. Negatiivinen kehitys on kiihtynyt 2017-2018 aikana. Tavoite ohjelmakaudella on nostaa asukasmäärää lähes neljällä tuhannella (87 000 v. 2023).

Valmistuneet asunnot (75 v. 2017). Väestönkehitykseen liittyvät haasteet kumuloiduvat asuntotuotantoon, sillä Kouvolaan valmistui vain 8.9 asuntoa/1000 asukasta kohden vuonna 2017. Kouvolaan valmistui vain 75 asuntoa v. 2017. Esimerkiksi Joensuuun valmistui samana vuonna 1 050 asuntoa. Tavoite ohjelmakaudella on kaksinkertaistaa uusiorakentaminen (150 v. 2023).

Vieraskielisten osuus (3 570 v. 2017). Vieraskielisten osuus on koko maan keskiarvoa alhaisempi, mutta määrä on kasvanut suhteellisen nopeasti 2010-luvulla. Ulkomaalaiset asukkaat ovat osa tästä. Vieraskielisiä on suhteessa enemmän kuin ulkomaalaisia asukkaita, koska mukana on vieraskieliset maan kansalaiset. Tavoite ohjelmakaudella on nostaa ulkomaalaiset asukkaat 4 prosenttiin, ja vieraskielisten määrää (4437 v. 2023).

Korkea-asteen suorittaneet (25.1%). Kouvolaan koulutustaso on alhaisin verrokkikuntiin nähden. Väestöstä 25.1 % on suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Määrä on kasvanut tasaisesti v. 2008 jälkeen. Kouvola menetti noin tuhat korkea-asteen tutkinnon suorittanutta vuosina 2010-2016. Tavoite ohjelmakaudella on nostaa korkeakoulutettujen osuus 26 prosenttiin.

TIIVISTELMÄ

Kaupunkistrategiassa on asetettu päämäärät elinvoiman ja statuksen kasvu. Kriittisiä menestystekijöitä ovat muun muassa innostava lapsiperhe, tulevaisuudet taidot, innostava yritysinfra, omaleimaiset asuinalueet, asukkaat voimavarana, logistinen keskus, sekä ketterästi luontoon. Elinvoiman kasvun keskeisiä mittareita ovat yritysten ja työpaikkojen määrä, yritysten liikevaihto, kaupungin hankintojen paikallisuus, valmistuneet asunnot, terminaaleissa käsitellyn rahdin ja konttien määrä, työllisyys, työttömyys, sekä pendelöijät ja työpaikkojen jakautuma toimialoille. Suurin osa elinvoiman kasvuun liittyvistä indikaattoreista on menossa kohti kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita. Muutokset eivät kuitenkaan ole suuria. Tärkeimpien mittareiden eli yritysten, työpaikkojen kehitys on tällä hetkellä negatiivista. Elinvoiman kasvu- ohjelma pureutuu ongelmaan.

3 ELINVOIMA TEHDÄÄN YHDESSÄ

3.1 Kehittämisen uudet tuulet ja kipinät

Tulevaisuuden reformit syntyvät vuorovaikutuksesta siten, että lopputulos on enemmän kuin osiensa summa. Eteneminen on epäjatkovaa, jopa osin sattumaan perustuvaa, eikä tuloksia voi etukäteen määritellä tarkkaan. Tulokset perustuvat käytännön työn tuloksiin. Tulokset syntyvät luottamuksesta ja monimuotoisuuden ymmärtämisestä. Keskeiset toimijat edustavat verkoston toimijoita muutosagentin rooleissa. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2019)

Yritykset, järjestöt, viranomaiset, oppilaitokset ja kuntalaiset rakentavat elinvoiman yhdessä. Kaupunki ja kehitysyhtiö rakentavat yhteisiä toiminta-alustoja kehittämiseksi, eli osallisuutta ja yhteisöjä verkostoja kokoamalla. Tärkeä voimavara ovat ihmiset itse. Yhteisen tekemisen myötä määrittäyty perinteistä veto- ja pitovoimaa suurempi tekijä, niin sanotut kipinätekijät (tulevaisuususkko, tahto ja tunne), jotka erottelevat voittajat häviäjistä 2020-luvun aluekehityksessä. Kouvolassa tälle on edellytyksiä, sillä Kouvolan virkamiesjohto ja päättäjät katsovat tulevaisuuteen optimistisemmin kuin kunnissa keskimäärin. Noin kolme neljästä näkee kehitysnäkymät tulevaisuuteen hieman tai huomattavasti parempina kuin nyt:

Kuva 2. Kouvolan kehitysnäkymät 3-5 vuoden päähän päättäjien näkemyksen mukaan.⁸

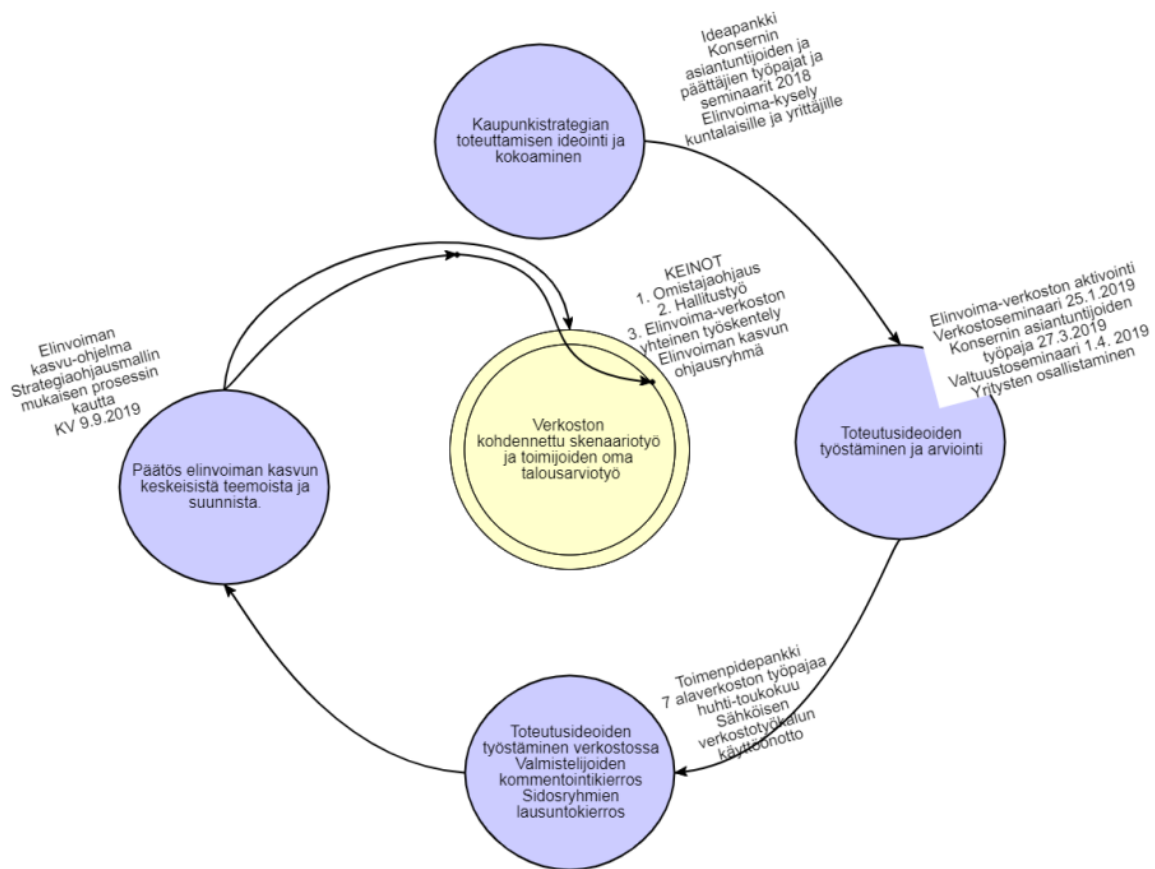
3.2 Elinvoiman kasvu –ohjelman laadinta ja toteutus

Kaupunkistrategia hyväksyttiin vuonna 2018. Valmistumisen jälkeen linjattiin, että strategiaa toteutetaan kahden ohjelman kautta: Hyvinvoinnin kasvu ja Elinvoiman kasvu -ohjelma. Kuvassa 3 esitetään Elinvoiman kasvu –ohjelman valmisteluvaiheita⁹. Elinvoimaohjelmaa toteuttavat kaikki: kuntalaiset, yritykset, oppilaitokset, instituutiot ja viranomaiset. Strategiapaperit eivät ole tärkeitä, teot ovat.

Ideointi ja kokoaminen: Strategian toteuttamista on suunniteltu kaupunkistrategian valmistumisesta kevästä 2018 alkaen konsernin asiantuntijoiden ja päättäjien työpajoissa ja seminaareissa. Jouluna 2018 julkaistiin alueellinen kysely elinvoiman nykytilasta. Työstä on syntynyt Elinvoiman kasvu -ohjelman aineistoja.

⁸ Valtakunnallinen kuntakysely MDI kuntakysely, julkistettu 2019/2.

⁹ Tarkemmin valmisteluvaiheita on listattu liitteessä 2.

KUVA 3: Elinvoiman kasvu -ohjelmaa on valmisteltu osallistaen.

Toteutusideoiden työstäminen ja arvioiminen: Elinvoiman kasvu -ohjelman tekoja työstettiin ja arvioitiin sidosryhmäseminaareissa ja työpajoissa. Keväällä 2019 avattiin keskustelu laajemmin talousalueen sidosryhmien kanssa Elinvoima & Yhteistyöseminaarissa 25.1.2019.¹⁰ Yhdessä määriteltiin kaupunkistrategian kolmea strategiapäämäärää toteuttavia tekoja: 1) *Uutta luova kaupunki*, ytimessä nuoret ja koulutus, 2) *Yritysten kasvu*, ytimessä työpaikkojen luominen sekä 3) *Paras aktiivinen arki*, etenkin yhteisöllisyyteen ja turvallisuuteen liittyen. Ideakooste on julkaistu internetissä ja linkki tähän aineistoon löytyy liitteestä 2.

Toteutusideoiden työstäminen verkostossa. Elinvoiman kasvu-ohjelmaa valmisteltaessa on käynnistetty alustavasti elinvoimavalintoihin perustuvia asiantuntijaverkostoja. Asiantuntijatyöpajoissa on keskusteltu kunkin elinvoimavalinnan kehitystilanteesta, tulevaisuuden mahdollisuuksista sekä epävarmuustekijöistä – koskien kutakin kantorakettia ja kehityspäätösten asiasisältöä. Asiantuntijat ovat yhteisesti keskustelleet ja tunnistaneet tulevaisuuden tarpeita esimerkiksi joko koulutuksen, tai logistiikka-alan kehittymisen suhteen. Asiantuntijatyöpajojen tulokset ja keskustelut on dokumentoitu jatkoa varten TEAMS-verkostotyökalussa.

Päätös elinvoiman kasvun valinnoista ja suunnista. Elinvoiman kasvu ohjelmaa on työstetty valtuustoryhmien kanssa ennen ja jälkeen yhteistä valtuustose-

¹⁰ Ilmoittauneet organisaatiot liitteessä 3.

minaaria 1.4.2019. Elinvoiman kasvu –ohjelman valmistumisen yhteydessä käynnistetty verkostokeskustelu on jatkossakin tarpeellinen. Ohjelma käsitellään tarpeellisen monta kertaa hallituksessa ja valtuustossa, jotta asiasta tulee yhteinen.

Elinvoimavalintoja koskeva tulevaisuustyö ja pitkän ajan toimenpidesuunnittelu. Ohjelman hyväksymisen jälkeen on työstettävä ohjelman osoittamat kehityssuunnat aihealueittain. Tarvitaan lisää kohdennettua skenaariotyötä valintoittain tai niiden osa-alueittain, eli kantorakettikohtaisesti tai kehityskeruustan asiasisällöittäin. Näin voidaan arvioida kehittymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja mahdollisuuksia, sekä laatia yhteisiä toimenpidesuunnitelmia vaikutusarviointeen ja aikatauluineen. Toteutuminen edellyttää, että toimenpiteet, investoinnit ja kärkihankkeet sovitaan verkoston kesken vetovastuun osalta, ja niille aletaan hakea rahoitusta mahdollisimman laajakatseisesti ja yhteisvoimin. Ns. pikavoitot, 'lyhyen tähtäimen ohjukset' tai "alhaalla roikkuvat hedelmät" - on sen sijaan tunnistettava ja laukaistava mahdollisimman ketterästi.

TIIVISTELMÄ

Kehittämisen ja yhteisen tekemisen tavat ovat ketteröityneet ja edellyttävät johtamisideologian muutosta. Kunnassa tämä tarkoittaa siirtymistä byrokraattisesta organisaatiosta kohti asiantuntijaorganisaation toimintatapaa. Elinvoiman kasvu-ohjelman painopisteet ja tavoitteet on tunnistettu strategian hyväksynnän jälkeen käynnistetyssä verkostokeskustelussa, jossa on osallistettu ensin konsernin sidosryhmät vuonna 2018 ja vuonna 2019 laajemmin talousalueen sidosryhmät. Ohjelmien toteutuksen ja toimeenpanon suunnittelua tulee jatkaa verkostotyönä ja varata siihen myös resursseja.

4 ELINVOIMAN KEHITYSPERUSTA

Kantorakettien lähteminen lentoon edellyttää voimakkaita toimia paikkakunnan veto- ja pitovoiman ja elävyyden edistämiseksi ja väestönkasvun aikaan saamiseksi. Perustan pitää olla kunnossa. Perustaan kuuluu asumisen ja vapaa-ajan osalta elämän laatu ja viihtyvyys, sekä ihmiset aktiivisina toimijoina yhdessä. Verkostotyö ja -rahoitus tarkoittaa yhteistä toimintaa päämäärätietoisesti kaikkia rahoituskanavia ja ideoita hyödyntäen. Se tarkoittaa myös elinkeinopolitiikan vahvistamista ohjelmien osoittamaan suuntaan. Laatu ja erottautuminen muista kaupunkeista sekä kaupungin palveluprosessien sujuvuus ovat avainasemassa. Ihmiset ja heidän asenne nousevat elinvoimapolitiikan keskiöön.

4.1 Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika – veto- ja pitovoimaa

Maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnittelutyö on Suomessa jo pitkään ollut kuntarajat ylittävää ja siihen kannustetaan kuntia ja aluetoimijoita. Kouvolaassa haluamme olla omaleimaisten asuinalueiden ja vapaa-ajan, kansalaisten ja järjestöjen yhteinen ja monitahoinen kaupunki, jossa on *'kyliä pitkin kaupunkia'*. Kouvola rakentuu kaupunki- ja maaseutualueista muodostuvana kokonaisuutena ja näiden vuorovaikutuksesta. Kaupungin rakennemallin pohjalta rakentuva alueellisiin toimintakeskittymiin perustuva aluerakenne on toimiva perusta. Vuorovaikutusta tehostetaan saavutettavuutta sekä liikenne- ja kulkuyhteyksiä edistämällä sekä palvelujen sijoittumiseen vaikuttamalla. Digitaalisuuteen liittyvät haasteet ja mahdollisuudet otetaan huomioon ja niitä edistetään kaikin keinoin. Asumismahdollisuuksien kehittämistä toteutetaan alueiden profiloinnilla ja sitä tukevalla markkinoinnilla. Paikka- ja asukaslähtöisyys otetaan työn lähtökohdaksi. Tämä tukee yhtenäistä kaupunkikokonaisuutta, joka kytkee paikalliset identiteetit ja mahdollisuudet osaksi kokonaista Kouvola-identiteettiä. Jokainen voi tuntea olevansa kouvolaan, olipa sitten Kouvolaan, Jaalasta tai mistä aiemmasta yhdistetystä kunnasta hyvänsä.

4.1.1 Elämän laatu ja viihtyvyys

Menestyvän paikkakunnan on oltava houkutteleva ja kilpailukykyinen nuorten aikuisten parissa. Kouvola tarvitsee nuorten aikuisten muuttovoittoa. Ihmiset ratkaisevat asuinpaikan valinnoillaan alueen menestyksen. Elinvoiman kasvuperusta on kunnossa, kun arjen palvelut sujuvat ja ympäristö on turvallinen. Asuinpaikan valintaan vaikuttaa hyvät vapaa-ajan ja arjen mahdollisuudet. Asumisen vaihtoehdot tulisi saada paremmin vastaamaan nuorten aikuisten toiveita. Asumismarkkinointia kannattaa kohdistaa paikkakunnalta lähteneisiin sekä Kouvolaan mökkeileviin, ja varusmiespalveluksensa täällä suorittaviin ja suorittaneisiin. Vuoden 2019 asuntomessut tarjoavat hyvän mahdollisuuden. Kouvola on liikunta- ja urheilukaupunki, tämä on yksi vetovoimatekijä. Pitovoima määrittyy arjen kokemusten kautta.

Maankäytön kehittämisteot, mukaan lukien maaseutu: Työpaikat ja saavutettavuus luovat pohjan muuttoliikkeen kääntämiseksi voitolliseksi. Asuntopolitiikan ja kaupunkisuunnittelun avulla Kouvolasta on kehitettävä houkutteleva, kouduttava asumiskaupunki. Monimuotoinen asumisen kirjo maaseutuasumisesta historiallisiin teollisuustajamiin ja keskusta-asumiseen muodostavat ainekset asumistarjonnalle, joka vetoaa muuttajiin, ennen kaikkea paluumuuttajiin. Asuminen on edullista pääkaupunkiseutuun verrattuna. Kouvolaan asumistarjotin ja tulevaisuuden monipuolistuva tonttitarjonta kannattaa markkinoida tehokkaasti¹¹. Asuminen Kouvolaan sisältää tontin ja asunnon lisäksi myös palvelut ja paikkakunnan asenteet uusille tulijoille¹².

Viheralueet, luonto, sekä ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet antavat tilaa hengittää, elää ja olla. Tätä täydentävät monipuolinen ja laadukas kulttuuri- ja tapahtumatarjonta sekä harrastusmahdollisuudet. Kouvola on omaleimaisten asuinalueiden, vapaa-ajan, kansalaisten ja järjestöjen yhteinen ja monikeskuksinen kaupunki. Tulevaisuuden Kouvolaan virkistysalueet, liikuntapaikat ja viheryhdyskäytävät kunnostetaan, samalla kehitetään liikuntapalveluverkkoa. Urheilupuistot ja liikuntapaikkojen ajantasaistaminen on keskeinen osaprojekti. Tarvitaan monimuotoinen vihreä ympäristö liikkumiseen, luonnon tarkkailuun, opetuskäyttöön, sekä monimuotoiselle ekosysteemille. Viheryhteydet ovat merkittäviä luonnon ekosysteemien ja eri harrastusten kannalta, kuten polkujuoksu ja maastopyöräily. Pyörätiet, päivähoitoasiat ja koulujärjestelyt tukevat vihreää liikuttavaa Kouvolaan. "Missään ei ole ollut näin hyviä lapsiperhepalveluita kuin Kouvolaan". Hyvinvointi ja down-shifting voivat olla kaupungin vetovoimatekijöitä. Tästä on jo ollut esillä hiljaisia signaaleja ja näkyviäkin myös mediassa. Kouvola on Suomen ykkösen maatilojen määrässä, eikä ruoan lähituotannon merkitys hyvinvoinnille, asumisen viihtyvyydelle ja terveydelle ole pieni.

Kaupunkistrategian tavoitteena on aidosti opiskelijaystävällinen Kouvola. Jatkossa on otettava huomioon aikaisempaa enemmän opiskelijat ja heidän kiinnittämisenä maakuntaan. Tulevaisuudessa asuinpaikka valitaan entistä enemmän myös ympäristöystävällisyyden perusteella. Kestävä kehitys koko Kouvolaan toiminnassa on tärkeää. Kaupungin tulee panostaa opiskelijoiden elämänlaatuun ja viihtyvyyteen, mikäli osaava työvoima halutaan saada pidettyä kaupungissa. Kouvolaan opiskelija viihtyy ja elää laadukasta elämää.

4.1.2 Ihmiset toimijoiksi – kansalaisaktivismia vapaa-ajalle

Elinvoiman ja hyvinvoinnin kasvu-ohjelmissa yhteinen tavoite on osallistaminen. Kansalaistoiminta, talon valtaukset ja kunnostaminen yhteisön käyttöön, kuntaalaisten oma torikirpputori ovat Helsingissä koettuja hyviä esimerkkejä kuntalaisten kunniallisesta omatoimisuudesta ja vaikuttamisen ja kohtaamisen kokemisesta. Helsinki on lähtenyt näitä tukemaan. Elinvoiman kasvu-ohjelmassa aktivismin toimet ovat niitä, jotka myös työllistävät kaupunkilaisia sekä osallistavat heidät asuinalueidensa ja palveluverkkojensa suunnitteluun.

¹¹ Nykyisen tonttivarannon hyödyntäminen ja yksittäisten uusien täydennysrakentamispaikkojen etsiminen on kaikkein taloudellisinta ja sitä tehdään parhaillaan.

¹² Palveluiden ja asenteiden kehittämisestä kerrotaan lisää Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmassa.

Tällaisia elinvoimatehtäviä ovat muun muassa *osallistava kaupunkisuunnittelu, osuuskuntatoiminta sekä luovat kokeilut*.

Alueilla halutaan uusia ihmisiä toimijoiksi perinteisten järjestöihmisen lisäksi. Tutkimusten mukaan nykyihminen ei halua olla välttämättä jäsen missään järjestössä, mutta silti tehdä pop-up tyyppisesti yhteisiä hyväntekeväisyystempauksia toisten kanssa. Tärkeää on siis luoda tilaisuuksia ja saada kevyellä sitoutumisella ihmiset mukaan tekemään. Suuren suosion saavuttava ei välttämättä maksa paljon. Pitää löytää vain ne ajankohtaiset asiat: *”kansalaisten oma aktiivisuus on elinvoiman tärkein voimavara ja ihmiset ovat keskiössä sen toteuttamisessa.”* Aktiivisuus tarvitsee toteutuakseen virikkeellisen alustan, joissain tapauksessa esimerkiksi viihtyisän ja maksuttoman sisätilan. Nuoret aikuiset ovat elinvoimapolitiikan kannalta avainryhmä. Kouvola on kovassa kilpailussa avainryhmän suosiosta. Paikkakunnan tulee kyetä tarjoamaan vetovoimaisia elämyksiä ja yhteisöllisyyttä. Kansalaisaktivismia edistävät toimenpiteet sekä osallistaminen palvelurakenteiden suunnitteluun on esitetty Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmassa. Elinvoiman kasvu -ohjelman toimenpiteisiin kuuluu osuuskuntatoiminnan edistäminen¹³, osallistava kaupunkisuunnittelu sekä verkostojen kannustaminen ja tukeminen rahoitushaussa. Urheilun ja kulttuurin monipuolinen tapahtumakirjo luo osaltaan kaupungin uutta asennetta ja ilmapiiriä koko kaupunkiyhteisöön.

Kaupunkilaiset, yhteisöt ja yritykset tekevät kaupungista yhdessä mukavan ja innostavan. Aluetoimikunnat ovat voimavara tulevaisuudessa aktivoida osallisuutta ja edistää osuuskuntatoiminnan sekä yrittäjyyden kehittymistä alueella. Aktiivisuus kasvaa parhaimmillaan luovaksi taloudeksi, tapahtuma- ja kiertotalouden ilmentymäksi – merkittäväksi aluetalouden vahvistajaksi. Opetushallituksen koordinoimassa Osaamisen ennakointifoorumissa arvioidaan, että kaupallisesti määrittävän kulttuurin rinnalla tapahtuu omaehtoisten ja erilaisten alakulttuurien nousu joukkorahoituksen, yhteisöllisyyden ja paikallisen aktiivisuuden avulla.¹⁴

Asumisen ja vapaa-ajan tehtävät lukijalle: Omaleimaiseen asumiseen ja vapaa-aikaan liittyvien toimijoiden tehtävänä on löytää yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ja suunnitella yhdessä kyliä ja alueita omaleimaisten profiilien löytämiseksi olemassa olevien identiteettien nojalla. Tämä luo kaupungista avoimen innovaatio- ja suunnittelu ympäristön. Alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden aktiivinen ote on tässä ensisijaisen tärkeä. Asuinalueiden profiileita voidaan hyödyntää myöhemmin alueiden tontti- ja sijoittumismarkkinoinnissa. Katso lisää toimenpide-esimerkkejä Asumiseen ja vapaa-aikaan toimenpideosiosta jatkosuunnittelun pohjaksi.

¹³ Ks. esim. julkaisu julkishallinnon roolista osuuskuntatoiminnan kehittämiseksi: <https://kaks.fi/julkaisut/vaihtoehdoksi-osuuskunta-yhteiso-kunnan-palvelutuotannossa-5/>, *Osuuskunta viljan toimituksessa* (https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/157358/Diplomity%C3%B6_Lassila_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

¹⁴ (Osaamisen ennakointifoorumi, OPH ja Amk:ien rehtorineuvosto Arenen Kulttuurialan kehittämisryhmä 5.7.2019)

4.2 Verkostotyö ja –rahoitus – tulevaisuus tehdään yhdessä

Päivän avainsana ovat monitoimijaiset verkostot ja kehittämishankkeet. Sidosryhmien kartoittamisen ja sitouttamisen työkalut otetaan haltuun. Omia uskomuksiaan ja asenteitaan erilaisten toimijoiden kanssa työskentelemiseen avarretaan. Yhteistyö on tärkeää monissa elinvoiman kehittämiseen liittyvissä asioissa, kuten osaamisen ja innovaatioiden, saavutettavuuden, sekä toimialakeskittymien ja TKI-hankkeiden saamisessa alueelle, sekä investointien rahoittamiseksi talousalueelle. Alueellinen yhteistyö on erityisen tärkeää aiemmin mainitussa maankäytön yhteisessä suunnittelussa, alueen markkinoinnissa sekä edunvalvonnassa. Verkostoyhteistyössä valtion aluehallinnon rooli ja merkitys kunnan partnerina otetaan paremmin huomioon. ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Tästä on synergiahyötyjä ja liiketoiminnan saatavissa, kun roolit ja yhteistyö verkostojohdattamisessa löytyvät. Koulutuksen kehittämisessä tarvitaan myös entistä laaja-alaisempaa systemaattista verkostoyhteistyötä ja toimintojen yhteensovittamista. Verkostoyhteistyön vaikuttavuutta tulee myös seurata.

4.2.1 Elinkeinopolitiikka

Elinkeinopolitiikkaan kuuluu aloittavien yritysten yritysneuvonta, yritystoiminnan kehittymistä tukevien hankkeiden edistäminen, yritystontit ja toimitilat, alueen markkinointi sekä avoin data yritystoiminnan alustana¹⁵. Mitä helpommaksi sijoittuminen Kouvolaan tehdään yrityksen ja sen työntekijöiden omia tarpeita tukien, sitä vetovoimaisempi Kouvola on kaupunkiseutuna - edullisuus ei yksin riitä.

Nykyisten yritysten kasvun ja niistä lähtevien sisar-/spinoff -yritysten perustamiseen kannustaminen on oleellista elinkeinotoimintaa aloittavien yritysten tukemisen ohella. Panostukset nykyisiin kehityskykyisiin ja -haluisiin yrityksiin tarkoittaa rahoitushakujen tukemista yritysten kehittämistarpeissa: hakemustuki kohdentuu sopivien rahoitusinstrumenttien löytämiseen ja hakemusten sekä kehittämissuunnitelmien laadintaan. Yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyössä syntyviä uusia liikeideoita voidaan edistää spin-off toiminnan edistämiseksi. Alueen start-up-toiminnan rinnalle nostaa Kouvolan hautomotoiminta monialaisena ja liiketoimintaedellytysten parantamiseen keskittyvänä toimintana. Hautomo voisi tukea myös sisar- eli spinoff -yrityksien perustamista olemassa oleviin yrityksiin.

Viestintä ja markkinointi on aluekehitykselle oleellista. Kaupunkimarkkinointi koostuu elinkeinomarkkinoinnista, asumisen markkinoinnista, osaavan työvoiman houkuttelusta yritysten tarpeiden mukaan sekä matkailumarkkinoinnista. Sijoittumistarjousten lisäksi yritysjohton lobbaus on tarpeellista investointien saamiseksi alueelle sekä tähän liittyvä rahoitusmekanismien tuntemus ja käytön edistäminen.

¹⁵ Ks. Liite 1. Kuntaliitto 2019. Elinvoimajohtaminen kunnissa.

Innovatiiviset hankinnat ja luovat ratkaisut on mahdollistettava kaupungin hankintaprosessissa. Tämä tarkoittaa kilpailutuksien vertailua tarjoajien innovaatioiden ja pilottien perusteella. Prosessi voidaan toteuttaa kehittämisvaiheittain ja soveltaen neuvottelumenettelyä 'avoimeen hakuun'.¹⁶

Etätyömahdollisuuksien kehittäminen on oleellista väestönkehityksen kannalta. Heikkoja signaaleja Kouvolasta haluttuna etätyöpaikkana on jo nyt. Kaupunki voisi profiloitua etätyökaupungiksi. Etätyön tukemista voidaan kohdentaa esimerkiksi keskusta ja taajamiin tilaratkaisuin. Etätyöhön voidaan luoda keinot joka puolella kaupunkia. Teknologinen kehitys edesauttaa etätyön käyttöä ja parantaa alueiden mahdollisuuksia kilpailla osaajista. Digiteknologian mahdollisuudet vähentävät etäisyyksien merkitystä ja parantavat tuottavuutta.

Kouvolan elinvoiman kasvun ydin on tehokas elinkeinopolitiikka, joka auttaa olemassa olevia yrityksiä uusiutumaan ja menestymään, tukee yrittäjyyttä ja uusia yrityksiä sekä houkuttelee paikkakunnalle yrityksiä muualta. Saumaton yhteistyö kehitysyhtiön, koulutusinstituutioiden, kaupungin, yrittäjäjärjestöjen ja seudun hankerahoituskokonaisuuden kesken on oleellista kasvutavoitteiden saavuttamiseksi. Yrittäjien, oppilaitosten ja julkishallinnon toimijoiden yhä tiiviimpi ja tehokkaampaa verkostotyö nostaa alueen innovatiivisuutta ja osaamista ja tuo sitä kautta kilpailukykyä ja alueellista arvonnäköalaa. Yhteiset innovaatioalustat (esim. KymiRing) avaavat ovia kehittää tapahtumatuotantoa ja yritystoimintaa. On oleellista on kehittää asiantuntijatyöhön perustuvaa joustavaa ja avointa toimintatapaa. Uudet tuulet ja yhteistyö yli kunta- ja maakuntarajojen ovat oleellisia TKI-rahoitushakemuksissa ja alueen markkinoinnissa sekä yritysten investointien lobbauksessa alueelle. On löydettävä yhteinen tahtotila ja kasvettava eroon rakenteisiin sidotuista jäykistä johtamis- ja toimintatyylyistä.

Elinkeinopolitiikan tehtävät lukijalle: Jalkautuminen yrityskäynnille on oleellista niin virkamiesten kuin päättäjien taholla kehittämis- ja laajentumismahdollisuuksien edistämiseksi yrityksissä, sekä isojen työllistävien investointien saamiseksi alueelle myös muualla Suomessa ja Euroopassa sijaitsevien yritysten osalta. Alkavien yritysneuvonta toimii usein hyvin, mutta alkava yritys tarvitsisi sen jälkeen myös lisäohjausta ja neuvontaa, koska yrityksen kriittisin aika on elinkaarena vaiheessa noin 3-5 vuoden ikä. Yrityskäyntien luvut eri vuosilta ovat tässä hyvä indikaattori julkishallinnon toimijoiden aloitteellisuudesta, esim. kuinka monta yritystä on ohjattu ELY:n ja muihin rahoituksen piiriin. Voidaan markkinoida tehokkaasti ELY:n kehittämispalveluita, jotka ovat pääosin julkisrahoitettua konsultaatiota (mm. kehittämis- ja liikeideoiden arviointiin ja analyysiin). Olemassa olevien yritysten laajentuminen ja kehittyminen tarvitsee tukea. Ohjataan heitä esim. ELY:n kehittämiskonsultaation piiriin sekä hakemusten tekemisessä eri kanaviin. Tässä keinoina on konsernin jalkautuminen kentälle virkamiehinä, myös päättäjien ja elinkeinoyhtiön hallitusjäsenten jalkautuminen niin suuryritysten merkkihenkilöiden pariin keskustelemaan investointimahdollisuuksista Kouvolan talousalueelle kuin pk-yritysten pariin.

¹⁶ Heikki Rajasalo EVE-verkostotapaamisessa, 20.8.2019

4.2.2 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus sekä investointirahoitus

Yritykset tarvitsevat investointi- ja pääomarahoitusta laajentumiseen ja investointeihin alueelle. TKI-rahoitus kattaa tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan. Alue- ja rakennepolitiikka perustuu EU:n rahastoista myönnettävään tukeen, johon aina liitetään myös kansallista rahoitusta. ELY-keskus on merkittävä EU-rahoituksen myöntäjä ja alueen kehittäjä. EU:lla on myös suoria rahoituskanavia, kuten EU:n Horisontti 2020 –ohjelma pk-yrityksille sekä kaupunkikehittämiseen Urban Innovation Action UIA -rahoitukset. Kaakkois- Suomen ELY-keskuksen rooli on todella suuri ja merkittävä yritysten kasvun lisäämiseksi. He rahoittavat yrityksen kasvua kehittämistoimenpiteiden ja investointien osalta. ELY toteuttaa valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY tarjoaa myös yritysten liiketoiminnan suunnitteluun ja ongelmanratkaisuun tuettua kehittämis-konsultaatiota¹⁷. Eri rahoituskanavia pääomitukseseen, investointeihin sekä TKI-toimintaan on alustavasti haarukoitu asiakirjan liitteessä 5.

Alueiden välillä on eroja siinä, millaisia tukimahdollisuuksia ne tarjoavat yritystoiminnalle. EU-rahoituksen tukialueet määrittävät EU:n kriteereiden mukaan. Keskeisimpiä kriteereitä ovat väestötiheys, BKT ja työttömyysaste sekä tietyt maantieteelliset erityispiirteet. Tukialueeksi on mahdollista nimetä vakavan rakennemuutoksen kohteena olevia alueita¹⁸. Valtioneuvosto voi nimetä heikommin kehittyneitä alueita tukialueiksi. Tukialueilla yritysten investointeihin myönnettävän avustuksen taso voi olla korkeampi. Maksimituki on 2020 asti alueellisesti eriytetty seuraavasti: Itä- ja Pohjois-Suomessa investointituki suurille yrityksille on 15 %, keskisuurille 25% ja pienille 35%. Muualla Suomessa vastaavat luvut ovat 0-10 %, 10-20 % ja 20-30%, Kouvolan lukujen ollessa 0%, 10% ja 20%. Yhteisen edunvalvonnan kautta tähän on tarpeen saada muutosta parempaan samalle tasolle, mitä Salo on jo saatu aikaan poikkeuksena muihin Etelä-Suomen kuntiin.

Kouvolan TKI-menot ovat määrällisesti ja asukaslukuun suhteutettuna matalat vertailukaupunkeihin nähden. Korkeakoulutoiminta korreloi TKI-menojen määrään. Koko seudun TKI-hankkeiden uudenlainen kokonaistarkastelutapa voi tuoda tuloksellisuutta hankkeistukseen ja rahoitushakuun. Kehittämisalustoja voi syntyä useisiin kohteisiin, esimerkkinä ilmastomuutosbisnes, hiilinielujen kasvataminen, kiertotalous, turvallisuustoimiala, hyvinvointitoimiala, ja uudenlaiset arvoketjut. Uusia arvoketjuja voisi syntyä myös block-chain teknologian avulla logistiikka-, pakkaus- ja kiertotaloustoimijoiden kesken. Näihin kaikkiin sisältyy tuotteiden ja arvoketjujen nopean kehittymisen mahdollisuuksia. Luova hyvinvointi on Kouvolan kantoraketina monialainen kehittämis- ja kokeilualusta. Kaupunkistrategian tavoitteena ovat ilmastomuutokseen mahdollisuutena liittyvä tuotekehitys, mm. kiertotalous-, pakkaus-, ja hiilineutraalius, jolloin luova hyvinvointi voi olla myös kestävää hyvinvointia. Muita tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioiden kohteita ovat Smart City- ja MaaS -kasvualustat, matkailuyrittäjyys sekä uudenlaiset hyvinvointipalvelut ja -tuotteet.

¹⁷ arviolta noin 20 % normaalista konsulttityön hinnasta

¹⁸ tem.fi/tukialueet/

Verkostojohtaminen ja hankerahoitus ovat keinoja eivätkä päämääriä. Valtuustoseminaarin ryhmätyössä keskusteltiin Kouvola-konsernin sekä koulutustoiminnan jakautumisesta useisiin organisaatioihin, sekä näiden keskinäisten hankesalkkujen kokonaisuuden määrittämisestä yhdessä. Tulevaisuuden organisointi on pirstaloidumpaa kuin ennen ja edellyttää tulevaisuuden kunnalta uutta roolia kehittäjänä yhteistyössä muiden kanssa. Tarvitaan entistä enemmän elinvoiman verkostoja sekä yhdessä pohdittuja rahoitushakua ja niiden koordinoitua. Ketterän elinkeinopolitiikan ytimessä on rahoituskanavien hallinta ja käyttö yhteistyössä alueen kehittäjäverkoston ja yritysten kanssa. TKI-työtä tekevät ja rahoittavat tahot voisivat yhdessä koota TKI-hankkeita ja niiden aihioita. Kouvola on yhteistyöverkostoja ja toimijoita, joiden kanssa on mahdollista hakea ulkoista rahaa vientiä ja liikevaihtoa lisääviin hankkeisiin.

Verkostotyö ja –rahoitus – tehtävät lukijalle: Tarvittaisi yhtenäinen taho koordinoimaan elinvoimatoimijoita¹⁹. Silloin ei tehdä päällekkäisyyksiä ja saadaan rakennettua isompia hankekokonaisuuksia. Myös yrityskentän koordinoimisessa syntyy synergiaetuja. Yritys voi tällöin ottaa huomioon rahoitushakuvaiheessa myös asiantuntijakuluihin esim. oppilaitosyhteistyön kautta syntyvät kulut, kuten palvelumuotoilun kulut. Kouvola kaupunki ei ole tiedostanut riittävän hyvin EU:n suoria rahoitusmahdollisuuksia, sillä aiemmin taloustilanne ei ole vaatinut näihin kiinnitettävään huomioita. Kaupunki on hakenut hyvin hankerahaa eri toimialoihin kuten sivistys- ja terveystalolle. XAMK osaa hakea omiin hankkeisiin rahoituksia, mutta he eivät voi toimia yksittäisten yritysten kanssa vaan yritysryhmien kanssa. Tämä koskee myös Kinnoa. Kouvola toimivat yritykset eivät tiedosta riittävän hyvin, mihin ja miten he voivat hakea yrityksen kehittämispalveluita tai kehittämisavustuksia ja mitä muita rahoitusmahdollisuuksia yrityksillä on käytettävissä. Rahoituskanavien opiskelu tiedostetaan usein liian työllistettäväksi. Heidän huolensa on ollut myös kuka näitä hakemuksia osaa kirjoittaa. Yrityksen kehittämisajatuksen pitää osata tulkita rahoituskriteereihin. Jotta eri rahoituksien mahdollisuudet voidaan ottaa selkeämmin käyttöön kasvun edistämiseksi, kaupungilla voi myös olla aktiivisempi rooli rahoituksessa verkostotyön näkökulmasta. Yhtenä toimenpiteenä voi esimerkiksi palkata asiantuntijan samaan tyyliin kuin hankinta-asiamies tai maaseutuasiamies. Kyseessä olisi EU-koordinaattori, joka hallitsee hakemukset ja osaa auttaa yrityksiä muotoilemaan hakemuksia. Pienyrityksissä ei tällaista resurssia ole. Lisää esimerkkejä toimenpidesiossa.

TIIVISTELMÄ

Asuminen ja vapaa-aika muodostuu aluekehittämisestä sekä alueiden ja kansalaisten aktiivisuudesta. Vapaa-ajan ja joustavan elämäntavan mahdollisuudet ovat hyvät huomioon ottaen alueen palvelut sekä viher- ja luontoalueet. Olemassa olevien ja muotoutuvien alueiden omaleimaista identiteettiä tulee vahvistaa ja tukea. Kaupungin mahdollisuuksia on markkinoitava yhdessä kaikin keinoin. Talousalueen elinkeinopolitiikka ja rahoitusten koordinoitua tarvitsevat tehostamista. Kaupungilla voi olla uudessa roolissaan perinteiseen tehtävään verraten aktiivisempi ote verkoston johtamisessa elinkeinopolitiikkaa ja rahoitusten koordinoitua koskien.

¹⁹ Kinno, TE-toimisto, XAMK, muut oppilaitokset, Proagria, asiantuntijat ja sidosryhmät

5 ELINVOIMAN KANTORAKETIT

Työpaikkojen lisääntyessä aluetalous vahvistuu ja alueellinen arvonlisäys kasvaa. Nämä ovat tärkeimpiä asia elinvoimaisuuden ytimessä - raketteja, jotka lähtevät lentoon. Työn luonne on muuttumassa digitalisaation myötä. Suuri osa työstä voidaan tehdä paikasta riippumatta. Työpaikkojen luomiseen liittyy tiiviisti alueen osaamisrakenne, joka terävöittää elinkeinopoliittiset profiilit, tarjoaa osaavaa työvoimaa, tukee työllisyyspolitiikkaa sekä laajemmin luo uusiutumiskykyä. Alueella pyritään profiloitumaan bio- ja kiertotaloudessa, matkailussa sekä logistiikassa sekä luovan talouden toimialoilla. Elinkeinopoliittiset profiilit näkyvät Kouvolassa kehittämissyhtiö kasvualustoina sekä korkeakoulun tutkimus- ja innovaatiokärkinä, jotka ovat vahvuuksiamme kantorakettien toteuttamisessa. Logistiikan osaamisessa Kouvola on korkealla ja logistiset mahdollisuudet ovat kiinnittäneet huomiota kansainvälisissäkin piirissä. Kiertotalous ottaa huomioon metsäteollisuuden sekä sen uudistuvat tuotteet ja palveluketjut. Biotalous perustuu alueen taloustoimijoihin, perinteeseen sekä uudistuvaan tutkimukseen. Entistä suurempi osa työpaikoista on viime aikoina perustunut palvelukysyntään, ja tämä näkyy etenkin Luova hyvinvointi -raketin kehittämisessä.

Kaupungilla on tulevaisuudessa merkittävä vastuu alueellisen tulonmuodostuksen edistämisessä. Työllisyysnäkökulma kytkeytyy osaksi elinvoimapolitiikkaa (ks. lisää kohdassa 5.3). Työllisyysdynamiikassa oleviin puutteisiin pyritään vaikuttamaan sekä Elinvoiman kasvun että Hyvinvoinnin kasvun ohjauksella. Hyvinvoinnin ohjauksessa korostetaan paikallisia tavoitteita ja niiden yhteensovittamista sote- ja kasvupalvelujen järjestäjän kanssa. Elinvoiman kasvu-ohjelmassa keskitytään yrityksiä ja työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin, jotka esitellään kantoraketteina. Seuraavaksi esitellään kantoraketit, jotka lisäävät työpaikkoja ja osaaavaa työvoimaa talousalueelle.

5.1 Logistinen keskus – Suomen suurin tavararatapiha

Panostamalla valtionhallinnon kanssa Kouvolan alueen logistiikkaterminaaliin (RRT) mahdollistetaan kansainvälisen viennin kuljetukset alueen kautta ja logistiikkatoimialan kasvu talousalueella. Tämä vetää edelleen puoleensa tuotannollista toimintaa hyvien kuljetusyhteyksien varten. Kouvola on sijoittanut Rautatie- ja maantieterminaali (Rail Road Terminal, RRT) –hankkeeseen, jossa on hanke-
muotoisesti kehitetty logistiikka-alaa ja Kullasvaaran terminaalitoimintoja. Kouvola RRT on moderni ja monipuolinen, eri kuljetusmuotoja yhdistävä terminaalialue, joka palvelee tasapuolisesti kasvavan kotimaisen ja kansainvälisen konttiliikenteen tarpeita. Logistiikka ja siihen tukeutuvan tuotannollisen toiminnan sijoitumismahdollisuudet saavat täällä Suomen parhaat puitteet strategisessa sijainnissa kansainvälisen rata- ja maantie- ja laivarahdin kuljetusverkkojen suhteen.

Kouvolan talousalue vilkastuu parhaiten, kun logistiikkaväyliä kehitetään laajasti koko Suomen viennin ja tuonnin sekä transitoliikenteen näkökulmasta. Suomen

kauttakuljetukset, sekä ulkomaankauppa ovat riippuvaisia kuljetusalan palveluista. Kuljetusalan liikevaihtoon vaikuttaa valtiopolitiikka ja suhdanteet, mm. protektionismi, öljyn hinnan kehitys ja EU-sanktiot. Tuontitransito Suomeen on parhaimmillaan ollut 80% nykyistä suurempi. Suomessa yhteinen tehtävämme on brändätä ja nostaa logistiikkapalvelujen asemaa, sekä markkinoida Suomen reittiä investointikohteena ja siihen liittyviä palveluita. Tietoisuutta Suomen logistiikkapalveluista voidaan nostaa somepreesensin ja muiden markkinointitoimenpiteiden kautta. Julkishallinnolla on merkittävä rooli, tavoitteena ulkomaanviennin murrosvaiheessa olevien yritysten tunnistaminen ja auttaminen vientiesteiden ylitse. Tässä yksi oleellinen asia on logistiikkapalveluiden tehostaminen. Kouvola profiloituu logistiikassa rautatiekuljetuksien osalta Suomen kärkeen ja vaikuttaa kansainvälisissä ja kotimaisissa verkostoissa. Esimerkkinä on kuljetusalan yrittäjien yleishyödyllinen yhteisö FinnHub, joka markkinoi Suomen logistiikkapalveluita ja -yhteyksiä niin Kaukoidässä, Euroopassa kuin Venäjällä.

Kouvolan ja Kiinan välillä avautunut rautatieyhteys luo mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle. Kouvola voi tarjota nopeilla liikenneyhteyksillä kilpailuedun muun muassa teollisuuden ja kaupan alan yrityksille ja niiden jakeluvarastoille. Kiinan hallinto on tukenut junakuljetuksia Kiinan ja Euroopan välillä 2011 alkaen. Tuki on lähtenyt liikkeelle tarpeesta houkutella Euroopan vientiin tarkoitettua tuotantoa Kiinan rannikkoseudulta sisämaahan aluepoliittista syistä. Kiinassa on haluttu tällä tavalla kehittää sisäistä infrastruktuuria. Junakuljetus on noin neljä kertaa kalliimpaa kuin merikuljetus, mutta juna on merkittävästi nopeampi. Kiinan Euroopan viennille junakuljetusten hinta on hidaste tuotteiden saamiseksi EU-markkinoille kilpailukykyiseen hintaan. Kiinan junakuljetusten käsittelykaupunkeja oli Euroopassa 37 vuonna 2017. Vuonna 2018 näitä kaupunkeja oli jo 49, suurimpina niistä Varsova, Lodz, Hampuri, Duisburg. Suomessa Kiinan rautatiekuljetusten päätepisteenä ovat Kouvola ja Helsinki.

Viennin volyymin kasvattaminen ja uusien vientituotteiden löytäminen on välttämätöntä, mikäli junakuljetusten halutaan jatkuvan Kiinan tuen asteittain vähetessä. Metsäteollisuuden osuus junakuljetuksista Kouvolasta itään on mittavin, esimerkiksi paperi, sellu ja puutavara. Hinta on siinäkin merkittävä kriteeri kuljetustapaa valittaessa. Aika, jolloin junakuljetuksia tuetaan, tulee käyttää tehokkaasti myös uusien tuotteiden viennin aloittamiseen. Tavaraa voidaan hakea pohjoismaista, kuten on tehtykin. Pitemmällä tähtäyksellä kannattavaa on kuljettaa arvokasta tavaraa, kuten autot, varaosat, pohjoismaiset teollisuustuotteet, merkkitarvat tai tuotannossa tarvittavat harvinaiset metallit. Mahdollisimman moni logistiikkayritys on otettava mukaan yhteistyöhön.

Rautatieyhteyden myötä Kouvolan Kiina-yhteydet vahvistuvat ja syntyy uudenlaista yhteistyötä. Vaikka suurimman kasvupotentiaalin on tunnistettu olevan Aasiassa, on Venäjä edelleen tärkeä kumppani ja merkittävä mahdollisuus Kouvolan logistiikan kehittämisessä. Suomen ja lähialueen havupuista valmistettu pitkäkuituinen selluloosa sopii lujuutta vaativien tuotteiden valmistukseen. Sellusta voidaan valmistaa useita muovia korvaavia tuotteita ja sen käyttö tulee lisääntymään jatkossa. Kouvolassa tuotetaan paljon sellua. Raaka-aineita tuo Suomeen Venäjältä myös yksityinen veturiyhtiö. Kouvolassa on edellytyksiä laajenevaan

vientituotantoon, täällä sijaitsee esimerkiksi Valmet Oyj:n kuitututkimuksen teknologiakeskus. Pitkäkuituinen sellu ja sen jatkojalosteet voivat olla tulevaisuudessa Suomen tärkeimpiä vientituotteita puolivalmisteista. Kouvolaan voisi syntyä esimerkiksi muovia korvaavia tuotteita valmistavaa tuotantoa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeassa tehdään biotalouden kehittymiseen liittyvää puuosaamisen arvoketjun kehittämistyötä. Parhaillaan tunnistetaan tutkimus- ja koulutusaosaaminen eri kampuksilla yhtenä kokonaisuutena, mistä on tulevaisuudessa saatavilla hyötyjä Kouvolan talousalueen TKI-työssä.

Kouvolassa on vahva tahtotila hyödyntää logistiikka-toimialaan tehtyjä kasvuinvestointeja ja sijoituksia. Kouvola on Aasiasta, Venäjältä sekä entisistä neuvostotasavalloista raiteilla kuljetettavien tavaroiden merkittävin käsittelypiste Pohjoismaissa. Kouvolassa rakennetaan intermodaalikuljetuksiin soveltuvaa tavararataapihaa, eli rautatie-, kumipyörä- ja laivakuljetukset ovat joustavasti yhteen sovitettavissa globaalin reitin varrella jopa Aasian maista ja Venäjältä Kouvolan ja Kotka-Haminan kautta kaikkialle maailmaan. Rakenteilla olevalla terminaalialueella voidaan käsitellä jopa 1,1 km pitkiä konttijunia ilman ratapihan lajittelutoimintoja. Alueelle tarvitaan enenevässä määrin yrittäjiä sekä logistiikkaan tukeutuvaa tuotantoa. Arvoketjuun voidaan liittää esimerkiksi pakkaustuotannon ja kiertotalouden yrittäjiä ja sijoittajia. Kouvolassa on pakkausalan merkittäviä yrityksiä ja pakkaaminen liittyy oleellisesti logistiikkaan ja kuljetuksiin.

Logistiikan näkökulmasta Kouvolan seudun päätieverkko on tärkeä edunvalvontakohde (vt 15, vt 12, vt 6 ja kt 46). Raaka-ainekuljetusten osalta teollisuus korostaa myös alueellisesti toimivaa alempiasteista tieverkkoa liiketoiminnan edellytyksenä. Esimerkiksi UPM edellyttää kunnossa olevaa tieverkkoa puuteollisuuden raaka-ainekuljetuksille aina puutavaran lähtöpisteeltä vientiin asti.

Tehtävät lukijalle: Saavutettavuuteen liittyvien toimijoiden tehtävänä on löytää yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ja hakea niille rahoitusta. Esimerkiksi voitaisi tehdä Etelä-Kymenlaakson kanssa Pohjois-Euroopan Kasvukäytävää vastaava brändi ja markkinointihanke Kotka-Haminan meriyhteyden ja Kouvolan ratapihan kautta kulkevista kuljetusmahdollisuuksista kaikista maailman satamista aina Kiinaan ja Siperiaan saakka. Katso lisää Saavutettavuus-tekoja ja toimenpide-esimerkkejä Elinvoiman kasvu -ohjelman toimenpideosiosta. Katso lisää tekoja ja toimenpide-esimerkkejä Elinvoiman kasvu -ohjelman toimenpideosiosta.

Logistiikka-alan verkoston kanssa tarvitaan kohdennettua skenaariotyötä arvioimaan alan epävarmuustekijöitä ja mahdollisuuksia. Tämän nojalla voidaan tehdä verkoston tunnistamien kehittämiskohteiden toimenpidesuunnitelmat vaikutusarvioineen ja aikatauluineen. Kouvola-konsernissa päättäjät ovat edellyttäneet mitattavien investointien vuoksi proaktiivista päätöksentekoa sekä verkostotoimenpiteiden seuranta ja raportointia. Suomen kautta kulkevien logistiikkaväylien epävarmuudet liittyvät globaaliin talouteen ja suurvalta politiikkaan. Näitä koskevia skenaarioita ei kuitenkaan ole mahdollista tehdä. Esimerkiksi Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuonna 2008 teettämä globaalin kehityksen skenaariotyö ja sen seuranta ovat selkeästi osoittaneet, että ennakoitujen skenaariot ovat monilta osin toteutuneet eri aikaväleille painottuen menneen kymmenen vuoden aikana.

5.2 Saavutettavuus – itärata ja joukkoliikenne toimivana kokonaisuutena

Saavutettavuus viittaa henkilöliikenteeseen ja tarkoittaa liikenneyhteyksien kehittämistä laajasti pääkaupunkiseudulta aina Pietariin ottaen huomioon Kouvolan työssäkäyntialueet pääkaupunkiseudulle, Lahteen, Mikkeliin, Lappeenrantaan ja Kotkaan. Kouvola sijaitsee näiden vyöhykkeiden keskellä. Kantoraketin tavoitteena on Kouvolan – Helsingin – Pietarin nopea Itärata sekä muut kaupunkiseutujen väliset rautatie- ja maantieyhteydet ja näitä tukevat laadukkaat kaupunkialueen joukkoliikennepalvelut. Saavutettavuus on tärkeää myös Kymenlaakson sisällä. Yhteys lähikuntiin ja alueisiin on tärkeää työvoiman saatavuuden ja liikkuvuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa mm. toimivia bussi- ja junayhteyksiä. Yhteyksien nopeutuminen ja liikkumispalvelujen kehittyminen merkitsevät, että 'Kouvola tulee lähemmäs'.

Kouvola tavoittelee valtakunnallisessa Itärata -hankkeessa alle tunnin junayhteyttä Kouvolaan Porvoon ja lentoaseman kautta Helsinkiin. Junayhteys Helsinki-Vantaan lentoasemalle nopeutuisi nykyisestä alle 45 minuuttiin. Yhtenä rahoitusvaihtoehtona on hankeyhtiö Suomen valtion ja itäisen Suomen kaupunkien kanssa. Itäradan ja muiden valtaväylien edunvalvontakohteiden osalta on hyödyllistä tehdä kaikki osapuolet tietoiseksi ja laatia pitkän ajan toimenpidesuunnitelma.

Kouvolassa liikkumiseen tarvitaan joustava ja saumaton joukkoliikenne, joka on kaupunkistrategian mukaan maksuton vuoteen 2030 mennessä. Kouvolan saavutettavuutta parantavaa yhteistyötä ja vaikuttamista on tehtävä laajasti eri toimijoiden kanssa. Valtakunnan tasolla saavutettavuustyö sisältää muun muassa edunvalvontaa. Kaupungin ja maakunnan asiakaskuljetusten ja joukkoliikenteen kehittämistä tulisi tarkastella järjestäjien kanssa yhdessä²⁰. Joukkoliikenteen kehittämissuunnitelmaa laaditaan verkostotyönä, joka tarkentaa, aikatauluttaa ja arvioi suunniteltavien toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Tehtävät lukijalle: Saavutettavuuteen liittyvien toimijoiden tehtävänä on löytää yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ja hakea niille rahoitusta. Esimerkiksi voitaisi pistää pystyyn aluetoimijoiden yhteinen innovaatiohanke pendelöinnin tukimuodon kehittämiseksi. Kouvolassa asuville pendelöijille kuuluisivat tehokkaammat kannustimet. Katso lisää Saavutettavuus-tekoja ja toimenpide-esimerkkejä Elinvoiman kasvu -ohjelman toimenpideosiosta.

Työssäkäyntialueiden laajeneminen näyttäytyy tulevaisuuden mahdollisuutena, josta Kouvola voi hyötyä. Tulevaisuuden työssäkäyntialueita koskeva skenaariotyö voisi toimia edunvalvontatoimenpiteiden kokonaissuunnitelman pohjana.

²⁰ Mm. kaupunkikonserni, ELY, Kymsote

5.3 Osaaminen ja innovaatio - koulutus- ja innovaatiotoiminta

Talousalueen koulutustoimijat, opiskelijat, yritykset ja julkinen hallinto luovat yhdessä innovatiivisen oppimisympäristön. Osaamispääoma ja innovatiivisuus houkuttavat yritysten investointeja osaavan työvoiman perässä. Innovatiivisuutta mitataan TKI-rahoituksen määrä talousalueella. Opiskelijoita houkuttelee opiskelun tulevaisuuteen suuntautuneisuus, yrityslähtöisyys sekä joustavat opiskelumuodot. Osaaminen ja innovaatio kantoraketti tuo esiin korkeakoulutuksen merkityksen talousalueen kehittämisessä. Opiskelijoilla on oma roolinsa uusien avauksien ja innovaatioiden synnyttämisessä ja alueen talousperustan vahvistamisessa. Korkeakouluilla on todettu olevan keskeinen merkitys kaupunkien TKI-rahoituksen saamisessa alueelle. Yhteiset tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeet (TKI-hankkeet) rahoitetaan sujuvasti verkoston kesken. Hakemukset liittyvät monialaisesti luoviin aloihin, kestäväan kehitykseen, matkailuun, bio- ja kiertotalouden sekä logistiikan toimialaan.

Kouvolassa olet elämän ikäinen oppija. Kytkeä koulutuspolkuihin onnistuu elin-kaaren kaikissa vaiheissa. Lapsen opinpolku johtaa sujuvasti opintopolulle, elin-ikäiseen oppimiseen, oli kyse työelämän tarvitsemasta ammattikoulutuksesta, avoimesta tai tutkimukseen johtavasta tiedekorkeakoulutuksesta tai soveltavasta korkeakoulutuksesta. Kaupunkistrategiassa on tavoitteena törmäyttävä yliopisto idän ja lännen kohtaupaikkana. On myös sitouduttu kehittämään tulevaisuuden peruskouluverkko, joka tarjoaa uuden opetussuunnitelman mukaiset tulevaisuuden taidot oppilaille. Varhaiskasvatus-, peruskoulu- ja toisen asteen koulutuksen koulutusverkoston tulee kehittyä suhteessa väestömäärään. Tämä tarkoittaa koulutuspaikkojen vähenemistä ja uudelleen suuntaamista, mikä on toisaalta myös mahdollisuus uusille avauksille.

Kouvolan talousalueella on paljon potentiaalia ja ainutlaatuista koulutusta. Koulutuksen kokonaisnäkyvyyden ja tunnettuuden lisääminen on ensiarvoista. Koulutuksessa Kouvolan tulisi näkyä valitsemiensa kärkialojen parhaimpana koulutajana Suomessa: logistiikka, luova hyvinvointi, bio- ja kiertotalous. Logistiikan erikoiskoulutuksen kokonaisuus, ml. merenkulku-, lentokoneasentajan, ja rautatiealan ammattikoulutukset, on ainutlaatuista myös kansainvälisesti. Koulutusmatkailu ja -vienti ovat uusia mahdollisuuksia. Meillä on vahva ammatillinen koulutuskenttä²¹. Suuri osa ammatilliselta toiselta asteelta valmistuvista sijoittuu alueen elinkeinoelämään ja kaikkienensa työelämään.

Valmistelussa tunnistettiin koulutuksen kehittämisen tarpeita verkoston tarkempaa jatkotyötä varten: 1. kohtaanto-ongelma, joka edellyttää ratketakseen ainakin toimivia yhteistyö- ja suunnitteluprosesseja, 2. tulevaisuuden koulutusalojen ennakointi koulutuksen kehittämissuunnittelussa ja 3. koulutuksen alueellinen palveluverkosto aluekehityksen tulevaisuuden valossa. Tarpeita voidaan kiteyttää esimerkiksi kysymyksiin: minkä tasoista osaamista tarvitaan tulevaisuudessa, millä koulutustasolla ja millaisilla opetusmenetelmillä toteutettuna, ja miten siirty-

²¹ mm. KSAO, KRAO ja Aikuiskoulutus TAITAJA

mät koulutustasoilta toiselle toteutuvat tulevaisuudessa paljon nykyistä luontevammin. Kokonaisvaltainen kohtaanto liittyy kiinteästi osuvaan ja systemaattiseen ennakointiin. Osaa kysymyksistä yritysten tarpeista ja toimialojen kehitysuuntaa jo selvitellään meneillään olevissa ennakointihankkeissa²². Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa yritykset ovat elimellinen osa koulutustarpeiden kartoittamisessa ja uuden osaamisen kehittämisessä. Ennakointi on ennen kaikkea verkostoyhteistyötä. Tarvitaan jatkuvaa toimintaympäristön ja osaamisen ennakointia. Kymenlaaksossa toimii ennakointiryhmä ja sen apuna ennakointinyrkki, joiden toimintaan Kouvolan kaupunkia toivotaan tiiviimmin mukaan²³.

Tehtävät lukijalle: Toimijoiden tehtävänä on löytää yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ja hakea niille rahoitusta. Konkreettisesti voitaisi esimerkiksi käyttää luovien alojen opiskelijoita kaupungin omien toimintojen kehittämisessä, kuten tilojen ja tuotteiden muotoilu, palvelumuotoilu tai kulttuuriperinnön ja liiketoiminnan yhteiskehittäminen luovin menetelmin. XAMK on Suomen suurin avoimen ammattikorkeakoulutuksen tarjoaja ja sitä voidaan tällä tavoin käyttää parantamaan kaupunkiympäristön viihtyisyyttä ja palveluiden käytettävyyttä. Katso lisää tekoja ja toimenpide-esimerkkejä Elinvoiman kasvu -ohjelman toimenpideosiosta.

Koulutus- ja osaamisverkoston kanssa tarvitaan kohdennettua skenaariotyötä. Tulevaisuustarkastelussa voidaan keskittyä joko opetusalojen kehitykseen, tai alueelliseen väestökehitykseen kouluverkon näkökulmasta. Esimerkiksi luonnonvara-alan ammattikoulutuksen kehittäminen sai valtuuston keskusteluissa tukea, mutta ymmärretäänkö sen merkitystä tulevaisuuden eri kehitysnäkökulmien kannalta vieläkään riittävästi, esimerkiksi kestävän kehityksen näkökulmasta. Koulutuksen metodit ja muodot ovat tällä hetkellä muutos- ja uudistumisvaiheessa. Esimerkiksi yritysverkosto kytketään koulutukseen tiiviimmin ja järjestetään entistä enemmän verkko-opetusta sekä erilaisia tapahtumia ja kilpailuja kuten hackaton-tapahtumia. Verkostoyhteistyön tarkoitus on muun muassa parantaa koulutuksen kohtaantoa tulevaisuuden työtehtävien kanssa, sujuvoittaa koulutuspolkuja ja tuoda vaikuttavuutta yliopistoyhteistyöhön.

5.4 Elävä keskusta – asemanseutu - koko kaupungin olohuone

Keskustan vilkkaus on koko kaupungin elinehto, se on kulkuväylä muihin aluekeskuksiin ja näyteikkuna koko kaupunkiin. Keskustan merkitys on herättää myönteinen mielikuva Kouvolaan. Hyvät kulkuyhteydet Kouvolaan Pietarista, Helsingistä ja muualtakin Suomesta tuovat ihmiset asemanseudulle ja siitä edelleen tarvittaessa Kouvolan kylille. Kun vierailijat saapuvat Kouvolaan, avautuu heidän silmiensä eteen vetovoimainen ja vilkas keskusta. Keskustasta löytyy lähimmäinen avun tarvitsijalle. Kouvolan asemalta avautuva keskusta jättää kävijälle mielihyvän tunteen. Junan ikkunasta vilkaistuaan matkustaja ostaa seuraavalla kerralla lipun Kouvolaan.

²² Kinno, XAMK

²³ Lausuntokierros 26.6.-20.8.2019

Asemanseudun kaupunkikeskusta on kaupunkilaisten yhteinen olohuone. Keskustan vilkkautta edistäviä tekijöitä ovat ihmiset itse, niin nuoret, vanhat kuin aikuisetkin. Manski on toteutettu elinkaariasumiseen soveltuen esteettömäksi. Näin se palvelee kaikkia käyttäjiä miellyttävällä ja esteettömällä, turvallisella siirtymisellä paikasta toiseen. Ihmisiä tuo järjestöille avattu Porukka-talo, sekä nuorille avattu Nupa-talo. Kirjasto: Kaupunkilaiset ovat toivoneet viherelementtejä sisälle kirjastotilaan. Kirjastotila on tarkoitettu ihan jokaiselle kaupunkilaiselle. Pienten lasten perheille pystytään toteuttamaan viihtyisät ja yhteisölliset tilat kirjastoon Uudistetut kirjastotilat lisäävät voimakkaasti kirjaston käyttöä ja tuovat kävijöitä myös muihin keskustan palveluihin ja yrityksiin. Esimerkiksi Helsingin uusi keskustakirjasto Oodi saavutti miljoonan kävijän rajan jo oltuaan neljä kuukautta auki. Myös Kouvolaassa kirjaston kävijämäärän lisäys toisi merkittävän elinvoiman lisäyksen keskustaan. Opiskelijoiden näkyminen kaupunkikuvassa elävöittää kaupunkitilaa ja tuo siihen dynaamisen kaupungin tuntua! Tähän ehdottomasti tulee panostaa myös kaupungin puolelta.

Keskustan viihtyvyys ja siisteys ovat vetovoimatekijöitä. Asuntomessuja varten viihtyisyyttä parannettiin väreillä ja koristelulla, sekä panostamalla alueiden ja nurmikoiden kauneuteen ja siisteyteen (mm. nurmikot siistit). Tämä sai paljon kiitosta. Ei muuta kuin lisää väriä: käännetään harmaa betoni väreiksi ja maalataan kaikki mahdollinen kivoilla Kouvola-ilmeen sävyillä tai pastellisävyillä, myös katu-maalauksia voi lisätä. Kaupunkikeskustan viihtyvyyteen ja vapaa-ajan mahdollisuuksiin vaikuttaa tulevaisuudessa koko kaupunkia koskeva visio viher-, ulkoilu- ja liikunta-alueiden kehittämisestä. Kaupungin tahtotila on saada resursoitua viheralueiden profilointi ja markkinointi, joka tarkoittaa keskeisten puistojen, viheralueiden sekä näiden välisten yhdyskäytävien käyttötarkoituksen suunnittelua yhdessä käyttäjien kanssa. Tämän jälkeen kyseisiä alueita kehitettäisi ja markkinointia yhdessä visioituun suuntaan. Kaupunkikeskustan läheisyydessä olevat urheilu- ja liikuntapaikat ovat olleet jo kaupunkisuunnittelun kohteena ja tulevaisuudessa toivotaan niihin voitavan investoida keskustan kehittämissuunnitelman mukaisesti. Keskustan viihtyisyys ja esteettisyys syntyy monesta tekijästä.

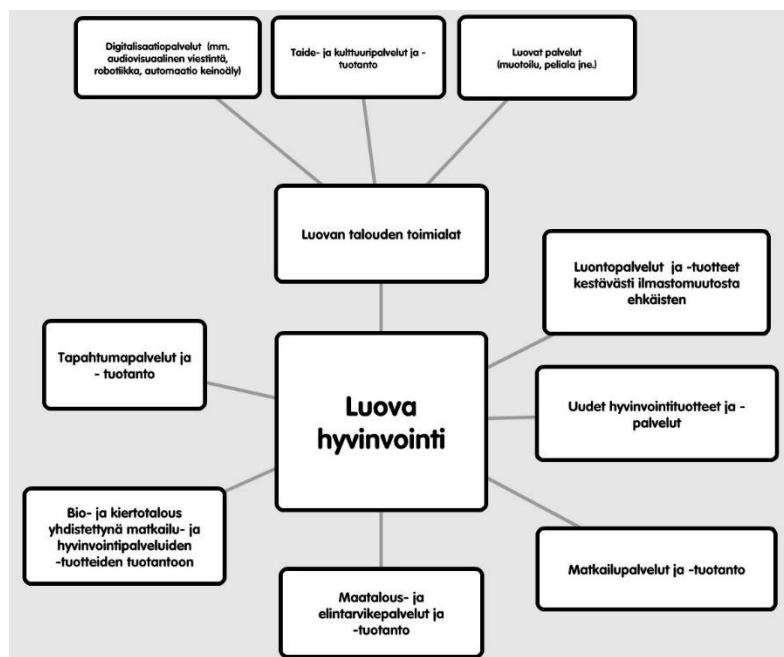
Tehtävät lukijalle: Toimijoiden tehtävänä on löytää yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ja hakea niille rahoitusta. Konkreettisesti voitaisi esimerkiksi 1. lisätä opiskelijoiden näkyvyyttä katukuvassa avaamalla julkisia ja yksityisiä tiloja eri kohderyhmien käyttöön. Opiskelijoita voitaisiin hyödyntää myös tehokkaammin kulttuuritapahtumien ja -paikkojen tuottajina. 2. Keskustaan voisi lisätä palveluja, joita ihmiset käyttävät päivittäin, mikä lisää käyntimääriä²⁴. 3. Vuokra-asuntoja kysytään eniten asemanseudulta. Vuokrahinnat tulisi saada mahdollisimman alas ja suunnitella siitä jonkinlainen palkkio. Katso lisää tekoja ja toimenpide-esimerkkejä Elinvoiman kasvu -ohjelman toimenpideosiosta.

²⁴ vrt. Valtarin K-kauppa, Alko

5.5 Luova hyvinvointi – lähiruokaa, hyvää oloa ja elämyksiä

Luova hyvinvointi yhdistää sidosryhmiä useiden toimialojen ympärille. Kuvassa 4 esitetään toimialoja, joilla nähdään yhteistyömahdollisuuksia uudenlaisten tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä: luovan talouden alat, luonto- ja matkailualat, bio- ja kiertotalous, maatalous- ja elintarvikeala sekä tapahtumapalvelut.

Globaali kysyntä aivan uudentilaisille hyvinvointipalveluille ja tuotteille kasvaa ja näkyy puhtaan ja kestävän luontomatkailun, ruoan sekä uusien hyvinvointituotteiden kysynnässä. Talousalueen luontomahdollisuudet sekä maa- ja metsätalous sallivat globaalin hyvinvointimegatrendin hyödyntämisen monialaisesti ja alueen koulutus- ja innovaatiotoiminta tukee sitä. Alueella on vahva osaamis- ja innovaatiopotentiaali muotoilussa, innovaatioissa, digitalisuuteen perustuvissa tuotteissa sekä luovissa ratkaisuissa kulttuuripalveluiden yhdistämisessä sote-palveluihin muun muassa. Tutkimus- kehittäminen ja innovaatiotoiminta on Suomessa otollista korkean koulutusasteen vuoksi, vaikka TKI-rahoitus ja -hakemukset ovat alhaista tasoa. Kouvolassa on kaikki mahdollisuudet ottaa tässä etulyöntiasema Suomessa ja nostaa TKI-rahoituksen osuus ohi muiden. Kehitetään yhdessä tuotteita ja palveluita digitalisaatio tuotteisiin yhdistäen.

Kuva 4. Luova hyvinvointi -raketti kannustaa toimialoja yhteiseen innovointiin ja palvelujen kehittämiseen.

Wellness-megatrendi on lisännyt puhtaiden ja kestävien elintarviketuotteiden kysyntää kansainvälisesti. Ruoka-alan työllisyysvaikutuksia tai sen merkitystä ei täysin ymmärretä, koska ruokailu on niin arkipäiväistä²⁵. Luonnon ja luontoympäristöjen muut arvot korostuvat ruoan lisäksi voimakkaasti. Kansainvälisestikin

²⁵ Maa- ja metsätalouden sekä elintarviketuotannon nykytila: Kouvola on Suomen ykkönen maatilojen määrässä. Luonnonvarakeskuksen tilaston (2018) mukaan Kouvolassa on eniten maatiloja (920) verrattuna Suomen kaikkiin kun-

haetaan hyvää oloa luonnosta ja luontoon sidotuista palveluista. Puhdas lähiruoka on ympäristöystävällistä, eettistä ja ravintoarvoiltaan korkeaa jo tuoreuden takia. Ruokatuotteet voidaan kytkeä matkailuelämyksiin, mikä edelleen lisää maaseudun elinvoimaa. Suomessa on erinomaiset mahdollisuudet kehittää entistä hiilisitovampaa viljelytapaa ja ravintoarvoiltaan runsaampaa ruokaa. Kouvolalaisen ruoan myyntivaltti voi olla lajirikkauden lisääminen, alkuperäislajikkeiden tuottaminen ja ilmastonmuutoksen torjunta. Kouvola voi olla Suomen pölyttäjäystävällisin kaupunki tai voimme tuottaa kysyttyjä lajikkeita, kuten vihreitä yrttejä.

Suomen maine ulkomaisten matkailijoiden keskuudessa on merkittävästi kasvussa. Kouvolla on kaikki mahdollisuudet olla kasvava virkistys- ja hyvinvointimatkailun palvelutarjoaja. Matkailun nykyiset kärkikohteet ovat Tykkimäen huiipuistokokonaisuus, Repoveden kansallispuisto, maailmanperintökohde Verlan puuhiomo- ja pahvitehdas sekä Arboretum Mustila. Matkailuyrittäjyyttä voidaan kehittää laajalti, muun muassa vesistöreitille Päijänteelle Kimolan kanavaa pitkin, Kymijoen rengasreitille, Repoveden-Verlan yhteyteen, kartano- ja järvisseudulle, Välväylälle, koskimelontapaikoille, sekä kulttuurimatkailukohteisiin kuten Utti, Ankkapurha sekä Aalto -arkkitehtuurikohteet puhumattakaan maakunnan hedelmällisistä luonto- ja maaseutualueista. Matkailussa merkittävä kilpailuetu on vastuullisuus ja kestävä kehitys sekä digitaalinen näkyvyys ja saavutettavuus. Kouvolaan taajamista ja viheralueista voidaan rakentaa se kuuluisa luontokaupunki, jota jo edellisessä vuoteen 2020 yltävässä kaupunkistrategiassa visioitiin. Viheralueiden ja luontokohteiden profilointi ja markkinointi, sekä liikunta- ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksien kehittäminen liittyvät kiinteästi niin matkailijoiden kuin asukkaiden ja viihtyvyyteen (ks. Luku 5.1).

Luova osaaminen voidaan nostaa Kouvolaan strategiseen rooliin²⁶. Paikallinen ja alueellinen kehittämistoiminta vahvistuu yhdistämällä luovien alojen ja muiden alojen osaaminen. Luovien alojen ja kulttuurialan työllisyys kasvoi jopa taantuman aikana ja ne kiinnostavat nuoria. Yli 19% kyseisten toimialojen työntekijöistä on alle 30-vuotiaita.²⁷ Luovan talouden potentiaali aluekehitykselle pohjautuu (a) monistettaviin digitaalisiin tuotteisiin perustuviin aloihin (b) palveluliiketoimintaan ja (c) taiteeseen ja kulttuuriin. Talousalueen kasvu voi perustua paikallisten ja alueellisten ekosysteemien mahdollisuuksiin kehittää uusia työpaikkoja sekä matkailijoita ja asukkaita houkuttelevaa toimintaa, viihtyvyyttä, palveluita ja tuotteita. Kouvolaan kaupungin omat kulttuuritoimijat voivat uudistua yhdessä muiden

tiin/kaupunkeihin. Salo on toisena. Tarkasteltaessa viljelyalaa Salo on suurin ja Kouvola tulee toisena (46237 ha). Elintarviketeollisuus tuo merkittävästi tuloja ja työllistää alkutuottajasta aina kuljetukseen. Pystyisimme ruokkimaan elintarviketuotannon tuotteilla puoli Suomea! Kymenlaaksossa noin 7 000 ihmistä työskentelee maataloudessa, elintarviketeollisuudessa, elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupassa ja ravitsemispalveluissa. Välillisesti työllistyvät nostavat lukua entisestään. Paikallinen maatalous tuottaa raaka-aineita elintarviketeollisuuden käyttöön. Kaakkois-Suomessa on paljon viljan viljelyä. Kotieläinpuolella maidontuotanto on yleisin tuotantosuunta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 Kouvolaan oli 28 elintarvike- ja juomayritystä. Maatiloja kaupungin alueella on lähes tuhat. Koko Suomessa elintarvikeyrityksiä on vajaat 3 000 ja maatiloja 50 000. Elintarvikeala työllistää Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan Suomessa suoraan ja välillisesti lähes 340 000 henkeä, mikä on yli 10 prosenttia työllisistä. (Kouvola Sanomat 2017)

²⁶ Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 50/2018 s. 4 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161083>)

²⁷ Yli 7 miljoonaa eurooppalaista on suoraan kulttuurialan ja luovien alojen palveluksessa. Kulttuuriala ja luovat alat ovat EU:n kolmanneksi suurin työnantaja. EU:n kulttuuriala ja luovat alat työllistävät viisi kertaa enemmän ihmisiä kuin tietoliikenneala. Niiden liikevaihto on yli 500 miljardia euroa. Creating Growth, 2014 ja Amk:ien rehtorineuvosto Arenen Kulttuurialan kehittämisryhmä 5.7.2019

yrittäjien, organisaatioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Uudenlaiset työtehtävät ja ammatit laajentavat ja monipuolistavat työllistymisen mahdollisuuksia. Viestintäalan kehitykseen olennaisesti vaikuttavat tekijät ovat audiovisuaalisen viestinnän kasvu, painoviestinnän väheneminen, robotiikan, automaation ja keinoälyn yleistyminen sekä osaamisen muutos.²⁸

Ilmastonmuutos bisnesmahdollisuutena. Ilmastonmuutosbisnes voi kehittyä tukeutuen talousalueella pitkään toimineen teollisuuden mukanaan tuomiin vahvuuksiin, kuten metalli- ja koneistusosaaminen ja alihankintaketjut. Alueella on ollut alan TKI-toimintaa kauan ja kaupunkikonserni on ollut siinä mukana. Yrityksillä on vahva jalansija alan kivijalkateollisuuteen. Esimerkiksi Etelä-Kouvolassa sijaitsevaa Hyötyvirta-aluetta voidaan kehittää yritys- ja osaamiskeskukseksi, joka mahdollistaa yritystoiminnan, oppilaitostyön vahvistamisen, korkeakoulutoiminnan lisäämisen sekä kolmannen sektorin haasteisiin vaikuttamisen. Rajapintoja verkostojen kesken löytyy useita. Kouvolaan talousalueen vahva maa- ja metsätalous mahdollistaa myös hiilinieluliiketoiminnan uudenlaiset tuotteet, joille tällä hetkellä on kysyntää.

Tehtävät lukijalle: Luovan hyvinvoinnin toimialojen toimijoiden tehtävänä on löytää yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä ja tehdä kehittämis- ja innovaatiokokeiluja sekä tutkimusta. Tämä tuo synergiaa rahoitushakemusten tekemiseen. Luovan hyvinvoinnin osalta voidaan esimerkiksi kehittää yhteistyössä matkailupaketit eri kohderyhmille ja esittää ne kattavasti Visit Kouvola sivulla eri kielillä. Kohderyhmäksi esitetään venäläisten lisäksi Kiinaa ja Saksaa ynnä muita Keski-Euroopan ruuhka-alueita, jossa hiljaisuus ja rauha vetoavat. Katso lisää toimenpide-esimerkkejä toimenpideosiosta jatkosuunnittelun pohjaksi.

TIIVISTELMÄ

Logistiikka-alan verkoston kanssa tarvitaan kohdennettua skenaariotyötä arvioimaan kansainvälisiä epävarmuustekijöitä ja mahdollisuuksia. Mittavien investointien vuoksi tarvitaan myös lisää proaktiivista verkostotoimenpiteiden seuranta ja raportointia. Työssäkäyntialueiden laajeneminen tulevaisuudessa näytetään mahdollisuutena, josta Kouvola voi hyötyä metropolialueiden läheisyyden vuoksi. Työssäkäyntialueita koskeva skenaariotyö voi toimia toimenpidesuunnittelun pohjana. Osaaminen ja innovaatio – kantoraketissa edellytetään verkostoyhteistyötä täyttämään nykyiset ja tulevaisuuden työvoimatarpeet ja tuomaan lisää TKI-rahoitusta talousalueelle. Asemanseudun kaupunkikeskustasta tulee rakentaa yhdessä koko Kouvola-yhteisön ja matkailijoiden kohtauspaikka, yhteinen olohuone ja käyntikortti. Globaali kysyntä hyvinvointipalveluille ja tuotteille näkyy puhtaana ja kestävä luontomatkailun, ruoan sekä uusien hyvinvointituotteiden kysynnässä. Kouvola on kaikki mahdollisuudet ottaa luovan hyvinvoinnin etulyöntiasema ja nostaa TKI-rahoitusta siinä.

²⁸ Skenaarioissa arvioitiin kulttuurialalla työllisyysvaikutuksina 7-11% nousu vuoteen 2035. Osaamisen ennakointifoorumi, OPH ja Amk:ien rehtorineuvosto Areen Kulttuurialan kehittämisryhmä 5.7.2019. Luovien alojen osalta tietyt osa-toimialat: Kasvuennuste työllisyydessä nähtiin olevan 23% vuoteen 2035.

6 RAJAPINNAT HYVINVOINNIN KASVUUN

Työllisyys-, ympäristö- ja osallisuusteot jakautuvat sekä Hyvinvoinnin kasvu- että Elinvoiman kasvu -ohjelmiin, samoin Kouvolan statusta kasvattavat teot. Elinvoiman kasvu -ohjelmassa tarkastellaan kyseisiä tekoja toimialakohtaisten alueen arvolisäystä kasvattavien toimenpiteiden kautta. Katso kohdasta 4.1.2., mitä se tarkoittaa elinvoiman ja hyvinvoinnin kasvulle.

Työllisyys: Maahanmuuttajiin (turvapaikanhakijat, kiintiöpakolaiset, työperäinen maahanmuutto, kv. opiskelijat) tulee panostaa merkittävästi enemmän ja varmistaa heidän kotoutumis- ja asettautumispalvelujensa riittävä taso määrällisesti ja laadullisesti. Tässä Kouvola on hyvää osaamista. TE-toimiston rooli on tarjota työttömälle työnhakijalle koulutusta ja TE-palveluja eli työ- ja elinkeinopalveluja. TE-toimisto vastaa työnhakijana olevien maahanmuuttajien työllistymisestä ja kotoutumista tukevista työvoima- ja yrityspalveluista.

Kouvola on hyvä työllisyyskehitys on jatkunut. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuonna 2019 huhtikuun lopussa 10,8 %, kun se vuotta aiemmin oli 12,1 %. Paikkakunnan elinvoimaisuustekijöiden perusta on suhteellisen hyvässä kunnossa. Infrastrukturi on pääsääntöisesti kuosissaan, iso teollinen rakennemuutos on takana. Puolustusvoimat on tuonut isona työnantajana alueelle vakautta. Monilla paikkakunnilla vasta edessäpäin oleva kuntarakennemuutos sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutos on Kouvolaan tehty. Kipuilun jälkeen suurkunnan hyödyt ovat konkretisoitumassa tulevina vuosina. Lisäksi Kouvola on moniin verokkikaupunkeihin nähden merkittävä sijaintietu. Reilun vuosikymmenen päästä Kouvola on osa laajaa metropolialuetta, etenkin jos kantorakettiin kuuluva itärata toteutuu. Metropolialueen 750 000 työpaikkaa ovat tällöin alle tunnin etäisyydellä kouvolaalaisten käytettävissä. Runsaan kahden tunnin etäisyys Pietarin metropolialueeseen kääntyy myös tulevaisuudessa Kouvolaan eduksi. Alueelliset työmarkkinat laajenevat ja kaupungit muodostavat laajempia työssäkäyntivöhykkeitä. Työllisyyttä rakenteellisesti tukevat toimet esitellään ja niitä seurataan Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmassa. Työpaikkojen ja yritysten liiketoiminnan kehittämistoimet ovat seurausvaikutusta kantorakettien kehittämistoimista (ks. Luku 4).

Kouvola – Status kasvuun! Merkityksellistä on yhteisön identiteetin rakentaminen. Vetovoimaan ja kehittymiseen vaikuttavat *pehmeät vetovoimatekijät*, jotka löytyvät yhteisön sisältä: perinteet, toimintakulttuuri ja henkinen ilmapiiri. Nämä rakentuvat elämyksistä, tapahtumista ja vahvistavat edelleen imagoa ja mainetta. Pehmeiden vetovoimatekijöiden joukosta löytyy lukuisia kehityskohteita. Koviin muutuksiin vaikuttaminen vaatii koko yhteisöltä vahvaa uskoa tulevaisuuteen ja tekemisen meininkiä. Molemmille ohjelmille tärkein elementti on ilmapiirin muutos. Se tapahtuu pienten onnistuneiden askelten ja tekojen kautta, kun kaikki osapuolet voivat osallistua ja vaikuttaa, sekä kokea onnistumisia. Kaupunki näyttää jätävästi suuntaa muutokselle toteuttamalla valittuja kärkihankkeita. Tällä tavalla se vahvistaa eri toimijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa toimintojensa ja liiketoiminnan kehittymiseen.

7 OHJAUS, SEURANTA JA YLLÄPITO

Elinvoiman kasvua tukeva toiminta ei ole vain yhden organisaation ohjausprosessin kohde. Yhteisön kehittämisen kannalta on hyödyllistä, että kehittämistoimintaa on käynnissä jatkuvasti ja ketterästi. Ohjelmaa ja sen elinvoimatekoja ylläpidetään vuosittain verkostotyönä sekä TKI-rahoitusprosessien kautta. Kuvassa 4 esitetään kaupunkikonsernin vuotuinen elinvoimatekojen rahoitusprosessi osana kaupunkikonsernin talousarvioprosessia. Verkoston osalta elinvoiman kasvutoimenpiteitä tulee yhdessä kehittää edelleen laaja-alaisesti verkoston kesken, sekä elinvoimavalinnoittain. Valmistelussa on ollut mukana yrityksiä, järjestöjä, oppilaitoksia, kaupungin asiantuntijoita ja johtoa, sekä elinvoiman konserniyhtiö ja poliitikkoja sekä kuntalaisia osallistavien kyselyiden kautta. Poliittinen tahtotila on tärkein tekijä kasvutekojen resursoinnissa ja aikatauluttamisessa.

Elinvoiman johtamisen vuosikello konsernin osalta

KUVA 4. Elinvoimajohtamisen vuosikello konsernin osalta. HUOM! Verkostotyölle ei ole olemassa vielä yhteistä prosessia.

Kaupungin elinvoiman kasvu-ohjelman yksi keskeisimpiä toteuttajia on elinvoiman konserniyhtiö (Kinno Oy). Kinnossa järjestetään vuosittain hallituksen strategiatyöpäivä (Kuva 4). Loka-marraskuussa päivitetään palvelusopimus kaupungin kanssa. Ohjelmasta syntyvät kärkihankkeet viedään tarvittaessa Kinnon palvelusopimukseen, joka laaditaan 4-vuotiskaudeksi ja jota tarkennetaan tarvittaessa vuosittain talousarvioprosessin yhteydessä. Kinnon projektit raportoidaan osavuositteittain yhtiön hallitukselle ja kaupungille. Kaupunki arvioi osaltaan sekä

Kinnon toimintamäärärahat että omat resurssinsa elinvoiman kasvuun toimenpiteiden vaikuttavuuden ja kiireellisyyden näkökulmasta.

Kaupunkikonsernin osalta kasvuohjelmien laadintaa, toteutusta, seuranta ja arviointia ohjaavat poliittiset ohjausryhmät, jotka ovat aloittaneet toimintansa keväällä 2019 (Liite 6). Ohjausryhmässä on puheenjohtajana ohjelmajohtaja, sihteerinä kehittämisspäälikkö ja jäseninä jokaisen valtuustoryhmien edustajat sekä verkostoon kuuluvien toimialojen ja yhtiöiden johtoa. Ohjausryhmissä on sidoryhmien asiantuntijoita käsiteltävien asioiden mukaan. Elinvoiman ja hyvinvoinnin kasvuohjelmat ovat tiiviisti toisiinsa limittyviä. Tiettyjä keskeisiä teemoja kuten työllisyys, ympäristö ja osallisuus käsitellään molemmissa ohjelmissa. Ohjausryhmät ovat poliittinen valmistelumekanismi, joka laatii ohjelman toimenpideesitykset valmistelevalle strategiaryhmälle (täydennetty kaupungin johtoryhmä) ja edelleen strategiaryhmälle (kaupunginhallitus). Kasvuohjelmien toteutumista seurataan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Ohjelmille tehdään yhteinen viestintäsuunnitelma. Toimenpideosiota arvioidaan ja päivitetään vuosikellon mukaan. Vaikuttavuusarviointi on välttämätön osa rahoitushakujen ja investointipäätösten perusteluja.

Elinvoimaverkostot muodostunevat jatkotyötä ajatellen valintojen perusteella tai jopa niitä tarvittaessa osiin jakamalla. Strategiayksikkö on käynnistänyt alustavaa verkostokeskustelua ohjelmatyön valmisteluvaiheessa. Tarvittaisiin kuitenkin lisää syvempää ja kohdennettua skenaariotyötä; tällöin kutakin kantorakettia koskeva aluetoimijaverkosto arvioi kohdealueen epävarmuustekijöitä ja mahdollisuuksia tulevaisuudessa yhteisen toimenpidesuunnitelman pohjaksi. Kukin verkosto tarvitsee vetovastuullisen toimijan. Lisäksi tarvitaan verkoston koordinoitija ja ylläpitoresurssia sekä toimenpiteiden toteutusresursseja, joiden hakeminen rahoituskanavista yhdessä on painoarvoltaan merkittävämpää kuin yksin. Verkostoa on aktiivisesti ylläpidettävä toiminnan ja yhteydenpidon osalta.

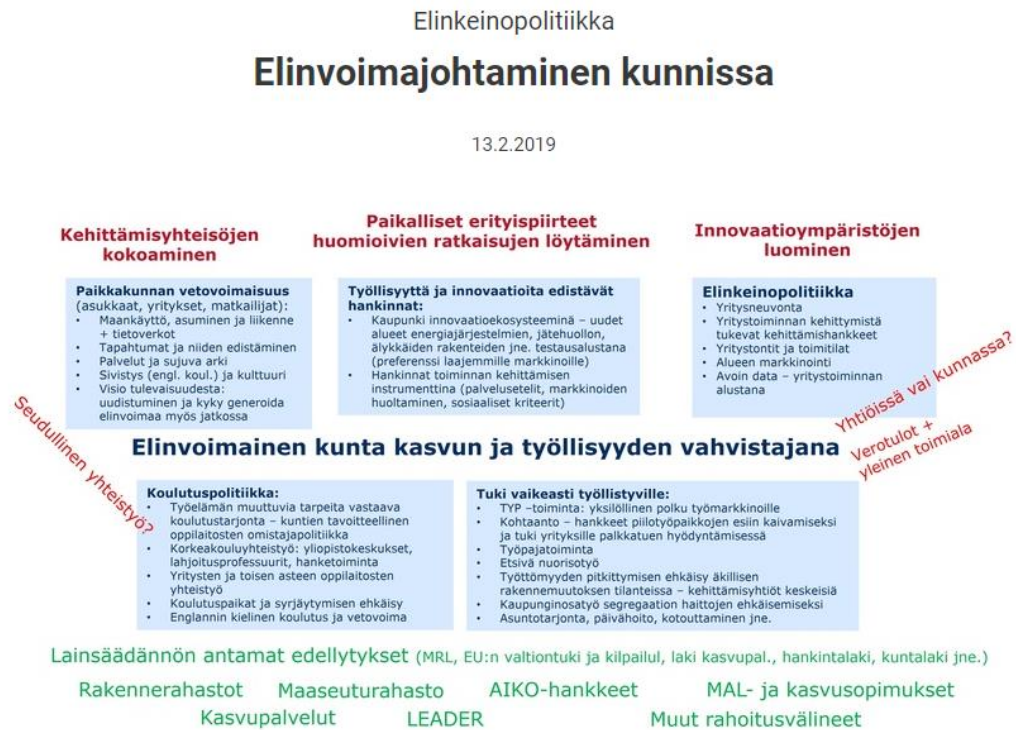
Kaupunkistrategian elinvoiman kasvutekijät ovat yksi yhteen Elinvoiman kasvuohjelmaan valittujen mitattavien tavoitteiden kanssa. Elinvoiman kasvuohjelma perustuu strategiassa todettuun tarpeeseen saada väestön määrä kasvuun. Vähenevän kasvun tilanteessa korostuu asuinympäristön houkuttelevuus ja kulttuurin ja luovan talouden merkitys. Nykytilan ja kasvutavoitteiden välillä on ristiriitaa, esimerkiksi valmistuvien asuntojen määrän kasvattaminen ja väestön merkittävä väheneminen (Aron selvitys 2019) eivät korreloi keskenään. Työpaikkojen määrän ja yrityskannan kasvattaminen ohjelma- tai strategiakaudessa vuoteen 2023 tai 2030 mennessä on iso haaste ja edellyttää merkittäviä investointeja. Toisaalla viitataan parantuviin, nopeisiin junayhteyksiin Lahteen ja Helsinkiin kouvolaisten työssäkäyntialueina (esim. s 17).

Notkahdusvaiheen johdosta kaupunkistrategian tavoiteindikaattoreille tehdään syksyn aikana skenaariotarkastelu ja esitetään se hyväksyttäväksi vuoden vaihteessa. Strategiaindikaattorien skenaariotyössä pohditaan toimialakohtaisia työpaikkamäärien muutossuuntia. Tarkistuksia tavoitemittariarvoihin ja niiden suhteisiin tehdään tämän työn yhteydessä skenaarioiden valossa. Näiden mukaan tavoitteet päivitetään realistisen kasvun odotukseen.

8 LÄHTEET

- Antikainen, Analyysi Kouvolan elinvoimasta. Elinvoiman & Yhteistyö –seminaarin MDI raportti. 25.1.2019. Kuusankoskitalo,
- Aro, Timo (2019). "Aron ajot". Kouvolan talousalueen taustaselvitys elinvoimasta ja toimenpide-ehdotukset.
- China's Belt and Road's impact on lumber trade. FridayOffCuts - first choice for wood news 3.5.2019, viitattu 27.5.2019.
https://fridayoffcuts.com/dsp_article.cfm?id=819&date=%7Bts%20%272019-05-03%2000:00:00%27%7D&aid=10049
- DigiOske-projektin tuotokset ja selvitykset.
- EK:n Kuntaranking –tutkimus 2019.
- Jiang, Y., Sheu, J-B., Peng, Z., and Yu, B. (2018). *Hinterland patterns of China Railway (CR) express in China under the Belt and Road Initiative: A preliminary analysis*. Transportation Research Part E, 119, pp. 189-201.
- Kouvolan Elinvoimaraaportti 2017.
- Kouvolan kaupunkistrategia 2019-2030.
- Yritysten nettisivut (Pro Star Logistic, Nurminen Oyj, Kouvola Cargo Handling, Lumon, Kaslink, Cargo Handling, Kotka Mills, Package Media.)
- Kuntaliitto 2019. Elinvoimajohtaminen kunnissa. Kymenlaakson Etiäinen –ennakointi projektin raportointimateriaali. <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/elinvoima-ja-tyollisyys/elinvoimajohtaminen-kunnissa> Viitattu 31.5.2019.
- Kymenlaakson maakuntaskenaarioiden raportti 2019.
- Kohdan 1.2. mukaisten seminaarien ja työpajatulosten tuotokset.
- Kouvolan Sanomat, internet-julkaisu: Kouvola on useita elintarvikekeskittymiä, varsinkin lihakettu on vahva: <https://kouvolasanomat.fi/uutiset/lahella/5558b316-4606-43e5-91f7-44318c10d999> (viitattu 26.6.2019)
- Maakuntaudituksen raportit ja elinvoiman skenaariotyö.
- Onko Kouvola elinvoimaa? –itsearviointikysely (FCG 2019)
- Pyykkölä, M. & Vuorensola, M. (2018). Kuinka johtaa elinvoimaa? Viiden kaupungin tapaustutkimus elinvoiman määrittelystä, organisoinnista ja johtamisesta. *Suomen Kuntaliitto*, Helsinki.
- Railgate Finland Logistics Solution between Europe and Asia. Markkinoinnillinen kokonaiskonseptin kehityssuunnitelma, www.kinno.fi
- Saimaan ammattikorkeakoulun yritysryhtistyö. Viitattu 31.5.2019. www.presis.fi/kujo
- Tilastotarkastelut. 1) MDI Timo Aro: [Alueellinen kilpailukyky Kouvola](#). 2) [Kouvola tilastoseuranta](#).
- Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2019. Ranta, Laasonen ym. Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun tuki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-732-1>
- Elinvoimaverkosto 2019, EVE-seminaari
- Suomen Yrittäjien järjestämä kunnallisjohdon foorumi 15.-16.5.2019 Lpr

Liite 1 Eri sektorien tehtävät elinvoiman edistämisessä

Elinvoimaisuuden tehokas edistäminen edellyttää eri sektoreilla tehtäviä samansuuntaisia toimenpiteitä.

Lähde : Kuntaliitto 2019. Elinvoimajohtaminen kunnissa.

Liite 2 Valmisteluvaiheita

Vuonna 2018 on ideoitu strategian toteuttamistekoja asiantuntijaverkostossa:

- Elinvoimajohtamisen mallin uudistaminen
- Strategialähtöiset innovointityöpajat elinvoimateoista ja -hankkeista
- Nykyisten strategiaohjelmien asiantuntijoiden seminaarit ja yhteisesti laaditut tiivistelmät nykyisistä strategisista asiakirjoista

Keväällä 2019 on käynnistetty sidosryhmäseminaarit ja -työpajat:

- Tulevaisuusjaosto TEM:ssä ja eduskunnassa 13.12.2018
- Elinvoima & Yhteistyö –seminaari 25.1.2019
- Tulevaisuusjaoksen yrittäjätapaaminen 4.2.2019
- Virtuaalityöpaja Kinnon johtoryhmän kanssa 8.2.2019->
- Yrityskummien työpaja 14.2.2019
- Elinvoiman kasvu –ohjelman ohjausryhmä 21.2. ja 14.5.2019
- Strategiaryhmät vkot 11-12 sekä 21-22
- Tulevaisuusjaosto vko 11
- Matkailuyrittäjien aamukahvi (maaliskuu)
- Valtuustoseminaari kasvu-ohjelmista 1.4.2019
- Yrittäjäklinikka 2.4.2019

Elinvoima & Yhteistyö –seminaarissa 25.1. pohdittiin monikymmenpäisellä joukolla kaupunkistrategian kolmea kaupunkistrategian päämäärää 1) *Uutta luova kaupunki*, ytimessä koulutus, 2) *Yritysten kasvu*, ytimessä työpaikkojen luominen sekä 3) *Paras aktiivinen arki* liittyy yhteisöllisyyteen ja turvallisuuteen. Suosituiimmat keskustelukohteet olivat uudenlaiset yhteistyön avaukset, imagon muuttaminen sekä nuoret ja innovaatiot. Mukana oli noin 40 eri instituution tai järjestön edustajaa Etelä-Kymenlaaksoa myöten. Tuloksena syntyi [mittava ideapankki nettiin](#). Aineistot otettiin huomioon kevään arvioinnissa seuraavissa tilaisuuksissa:

- s.1.2019 KH iltakoulu
- 21.2.2019 Elinvoiman kasvu –ohjelman ohjausryhmä.
- 11.3.2019 Vihreäliikkuva Kouvola –toimenpiteen työpaja
- 12.3.2019 Tulevaisuusjaosto.
- 20.3.2019 Elinvoiman kasvu –ohjelman ohjausryhmä (toimenpideoSION alustavaa käsittelyä ideamatriisin ja esimerkkien avulla)
- 18.3.2019 Vasemmistoliiton valtuustoryhmä
- 27.3.2019 Konsernin laaja asiantuntijatyöpaja.
- 1.4.2019 Valtuustoseminaarin pohja-aineistossa.
- 2.4.2019 Yrittäjien aamukahvitilaisuus
- 11.4. ja 25.4. Yhteensovittamispalaverit Kinnon toimialajohdon kanssa
- Esitys elinvoiman valinnoiksi
- 3.5.2019 Ohjelman sisällölliset valinnat internet-sivuna

Valtuusto linjasi elinvoimavalinnat 1.4.2019.

Asiantuntijatyöpajat :

- 29.4. RGF – työpaja (Kinno, LUT, XAMK, ASYM, Konserni)
- 7.5. Saavutettavuus –työpaja (Kinno, LUT, XAMK, ASYM, Konserni)
- 2.5. Koulutuksen kehittämistyöpaja (Kinno, LUT, XAMK, ASYM, Konserni)
- 3.5. Keskustan kehittämistyöpaja (Kinno, LUT, XAMK, ASYM, Konserni)
- 10.5. Matkailun kehittämistyöpaja (Kinno, LUT, XAMK, ASYM, Konserni)
- 14.5. Omaleimainen asuminen ja vapaa-aika – työpaja (XAMK, ASYM, Konserni, Maaseutupalvelut, Aluetoimikunnat)
- 15.5. Verkostojohtaminen ja TKI-rahoitus – työpaja (Kinno, LUT, XAMK, ASYM)

Päivitetty Elinvoiman kasvu –ohjelman ohjelma-asiakirja

- 3.6.2019 Valmisteleva strategiaryhmä (jory +)
- 18.6.2019 Strategiaryhmä (kh+)

Lausuntopyynnöt julkisesti netissä elokuun loppupuolelle.

Liite 3 Elinvoima & Yhteistyö seminaariin ilmoittautuneiden organisaatiot

Aito Hand Held Oy	TE-toimisto
Aluekehittämisen konsulttitoimisto	Tmi Kirsi Saarento
MDI	Toimintavoima Oy
Ankkapurhan kulttuurisäätiö	Tulosmarkat Oy
Avidly Nitroid Oy	Tykkimäen vapaa-aikakeskus Oy
CTS Engtec Oy	Valkealan aluetoimikunta
Descal Engineering Oy	Villehartti Oy
EntoCube	
Essenti Oy	
FCG Konsultointi Oy	
Finnhub ry	
Kaakkois-Suomen	
Ammattikorkeakoulu Oy	
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	
Kaakkois-Suomen sosiaalialan	
osaamiskeskus Oy Socom	
Kaakon Viestintä Oy	
Kauppakeskus Veturi	
Kaupunginvaltuusto	
KLK kiinteistöt	
Korian Kievari Oy	
Kotkan kaupunki	
Kouvola Innovation Oy	
Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus	
Kouvolan Herkku Oy	
Kouvolan kaupunki	
Kouvolan Liikemiesyhdistys	
Kouvolan seudun ammattiopisto	
Kouvolan teatteri Oy	
Kouvolan Yrittäjät ry	
Kymen Charterline Oy	
Kymenlaakson kesäyliopisto	
Kymenlaakson Liitto	
Kymijoen Hoiva ry	
Mainostoimisto Sepeteus	
Markkinointi 2011 Oy	
Markkinointisuunnittelu Kylliäinen Oy	
Miehikkälän kunta	
Moision Taide ja pitokartano Oy	
Parik-säätiö	
Pohjois-Kymen Kasvu ry	
Rauta-Kalle Oy	
Silmäoptiikka Oy	
Kaupunginvaltuusto	

Liite 4 Elinvoiman tunnusluvut

Tunnusluku	Kaupunki-strategian lähtötila	Arvovuosi	Nykytila (viimeisin tieto)	Arvo-vuosi	Ohjelman läh-töarvo	Ar-vovuosi	Tietolähde	Strategiata-voite 2023	Strategia-tavoite 2030
Työllisyysaste %	64, 1	2015	66,9	2017	66,9	2017	Tilastokeskus	68	70
Työpaikkakehi-tys 2008-2016	31 100	2015	- 5 122 =30 940 – 36 062	2016	- 5 122	2016	Tilastokeskus	38 400	45 700
Taloudellinen huoltosuhde	-	-	1,614	2017	1,614	2017	Tilastokeskus	1,32	1,07
Yrityskanta	-	-	4394/83177		51.3/1000as	2016	Tilastokeskus	63.8/1000 as.	73.3/1000 as.
Yritysten määrä ²⁹	4 500	2015	4 394	2018 (Q1)	4 379	2016	Tilastokeskus	5 550	6 600
Kouvolan seu-dun arvonli-säys	-	-	2,7 mrd € 32 000 €/as	2017	2,7 mrd € 32 000 €/as	2017	Tilastokeskus	2,9 mrd € 33 000 €/as	3,1 mrd € 34 000 €/as
TKI-menot	-	-	12,3 M€ 135 €/as	2017	12,3 M€ 135 €/as	2017	Tilastokeskus	13,1 M€ 150 €/as	18 M€ 200 €/as
Väestömäärä	84 500	2017 ennakko	83 177	2018 ³⁰	83 177	2018	Tilastokeskus	87 000	90 000
Valmistuneet asunnot	72 (lähde Kou-volan kaupunki)	2017	73 (lähde Kou-volan kaupunki)	2018	75	2017	Tilastokeskus	150	250
Vieraskielisten osuus	-	-	3 570	2017	3 570 (4,2%)	2017	Tilastokeskus	4437	5400
Ulkomaalaiset	2,9	2016	2,6	2018	2,9%	2017	Tilastokeskus	4%	5%
Korkea-asteen suorittaneet %	-	-	25,1	2017	25,1	2017	Sotkanet	26	29

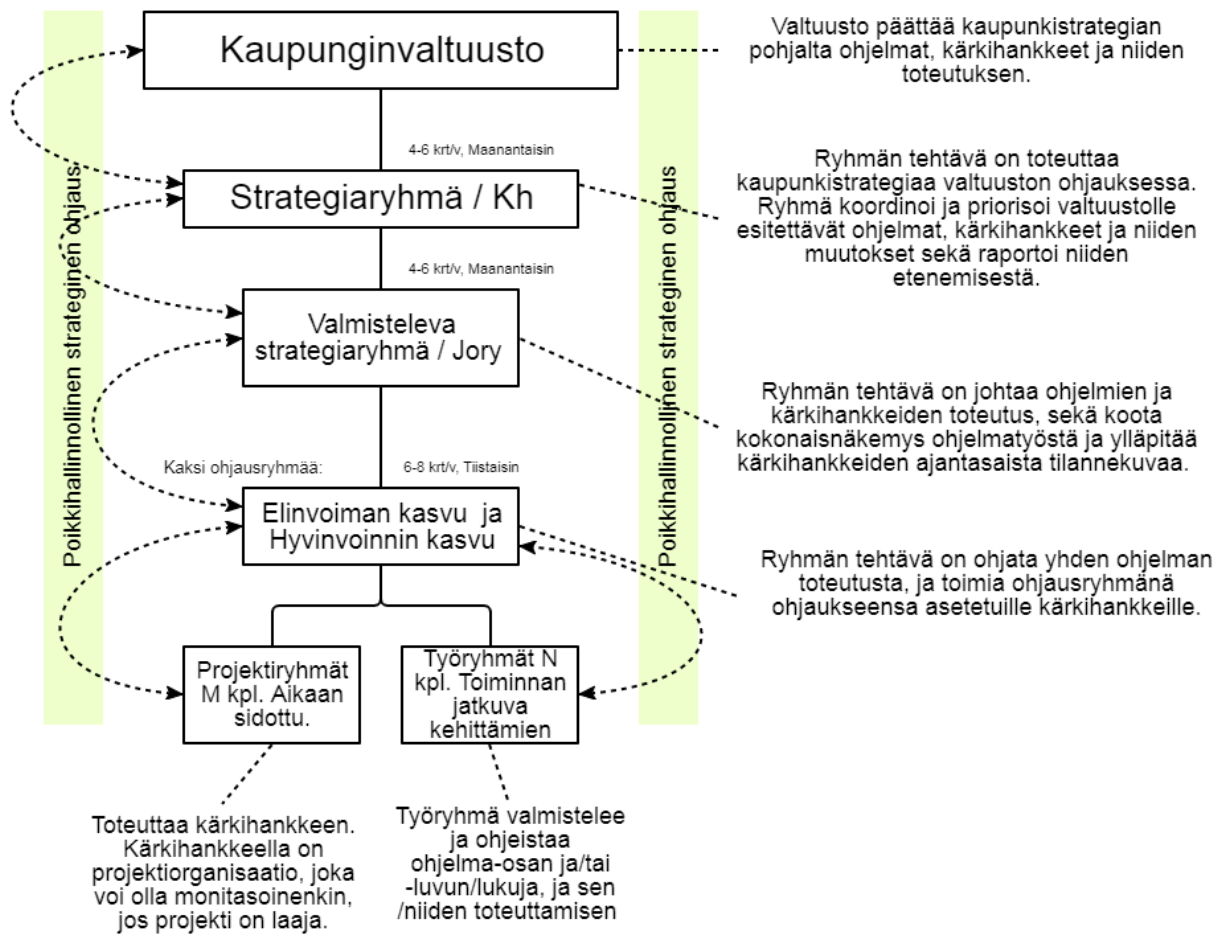
²⁹ Aloittaneet ja lopettaneet yritykset -tilasto päivittyy neljännesvuosittain alkaen tilastovuodesta 2013. Kullakin julkistuskerralla myös aikaisempien vuosineljännten tiedot täydentyvät ja tarkentuvat. Aikasarjat lasketaan uudelleen kullakin julkistamiskerralla v 2013 lähtien.

³⁰ Ennakkotieto 2019 väkimäärästä 82 966 (30.4.2019).

Liite 5 Alustava katsaus Kouvolan alueen kehittämis- ja investointirahoituksen kanaviin

Rahoituskanavat:	Rakennerahasto-ohjelmarahoitus (ESR, EAKR)	ELY-keskuksen myöntämät EU:n investointi- ja kehittämistuet	Business Finlandin T&K-rahoitus	Finnveran lainat ja takaukset PK-yrityksille	Pääomarahastus	Maaseudulle kohdennettu raha	Kutsuhaut EU:n kehittämisohjelmiin
<i>Rahoituksen hallinnoija</i>	Maakuntaliitto	Valtio /TEM	Business Finland	Finnvera Oyj	Itä-Suomen pääomarahasto Suomalaiset ja kv-pääomarahastot	ELY ja Maakuntaliitto hallinnoivat jaetuina vastuin	Kutsuhaut Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmiin
<i>Mitä on haettavana</i>	Projektien rahoitus pk-yritysten kipailukykyyn sekä uuden tiedon ja osaamisen tuottamiseen, alueen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuteen, koulutukseen, ammattitaitoon ja elinikäiseen oppimiseen sekä sosiaaliseen osaamiseen ja köyhyyden torjumiseen. Maakuntaliiton päätökset perustuvat myös maakuntaohjelman 2018-2021 tavoitteisiin.	Rahaa haetaan pk-yrityksen kehittämisinvestointeihin seuraavista tukimuodoista: 1. pk-yritysten kehittämisavustus, 2. pk-yritysten kehittämispalvelut, 3. pk-yritysten toimintaympäristö avustus	Kehittämisavustus ja –laina pienille, keski-suurille ja suurille yrityksille tuotekehityshankkeisiin (tuotetaan uusi palvelu tai tuote).	Investointi- ja käyttöpääomarahastus Pk-yrityksille. Lainoja ja takauksia investointeihin ja käytöpääomaan sekä sukupolven vaihdoksiin.	Osakepääomasijoitus pääomittamiseen, yrityksen kasvua tukevaan kehittämiseen, tai vaihtokapaa omistussuukien luovuttamiseen /sukupolven vaihtokseen.	Yrityksen kehittämisavustusta ja –lainaa. Hakea voivat PK-yritykset ja kehittämishankkeet, jotka sijoittuvat maaseutualueelle. 95 % Suomesta on maaseutua ja suurin osa Kouvolaa on maaseutua. Maaseutu määrittyy valtioneuvoston aluejaon mukaisesti.	Projektien rahoitus annetun teeman ja tavoitekriteerien mukaan. Hakijana on aina kulloinkin ehtojen mukainen yhteistyöverkosto.
<i>Hakijat</i>	Hakijoina em. projektityypeissä voivat olla soveltuvasti kehittämissyhtiöt, oppilaitokset, ja kaupunki eri yhteistyökumppaneiden kanssa.	1.-2. Hakea voi yritys tai yritykset, kaikki yhtiömuodoissa. Tyypillisesti hakijana yksi yritys. 3. Hakea voi voittoa tavoittelematon julkinen ja yksityinen yhteisö ja säätiö (esim. yritysrahoitus, kehitysyhtiö, kaupunki)	Yritys hakee yksin. Käy kaikille yrityskoosta tai yritysmuodosta riippumatta (myös toiminimi).	Pk-yritys hakee yksin.	Yritys hakee yksin. Yritys voi hakea samaan tarkoitukseen useammasta pääomarahastosta. Käy kaikille yrityskoosta riippumatta, yrityksen tulee kuitenkin olla osakeyhtiö.	Pk-yritys hakee tukea ELY:stä /Leader-ryhmästä. Yritysmuodolla ei ole väliä, myös toiminimi käy. Rakennerahaston avustusta tai projektia haetaan kuten sarakkeessa 1 ja 2, kunhan yritys tai projekti sijoittuu maaseutualueisiin	Avointen kutsujen nojalla hakemukset annetuilla hakukriteereillä. Suora haku EU:lta, tukea hakemiseen maakuntatoimijoilta riippuen ohjelmasta. Etelä-Karjalan liitto esim. hallinnoi Suomen osuutta CBC-ohjelman rahasta.

Liite 6 Strategiaohjausmalli

Kaupunginhallitus hyväksyi 8.10.2018 strategiaohjelmien ohjausmallin, jolla tehostetaan pitkäaikaissuunnitelmien laadintaa koostamalla ne yhdenmukaisella tavalla kahdeksi isoksi kokonaisuudeksi yhdessä asianomaisten ohjelmavalmistelijoiden kanssa: Elinvoiman kasvu-ohjelma ja Hyvinvoinnin kasvu-ohjelma.